ÉRTESÍTŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

az 1890—91-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

IGAZGATÓ-TANÁR.

XII. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,

AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA.

1891.

ÉRTESÍTŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

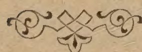
az 1890—91-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBOL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,
IGAZGATÓ-TANÁR.

XII. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,
AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA.
1891.

A) KOLOZSVÁRI FŐTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti felügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“; közvetlen pedig a Kolozsvártt székelő „Egyházi Képviselő Tanács“.

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Dr. Brassai Sámuel, egyetemi nyug. tanár, a M. T. Akad r. tagja.
„ „ Hajós János, ny. miniszteri tanácsos.
„ „ Kőváry László, a Magy. Tud. Akad. l. tagja.
„ „ P. Horváth Kálmán, nagybirtokos.
Előadó: Kovács János, igazgató.
Jegyző: Boros Sándor.
Tagjai: a felügyelő gondnokok és a rendes tanárok.

a) Végrehajtó közegek:

Igazgató: Kovács János.
Iskola főnök: Vári Albert, III. papn.
Ellenőr: Péter Sándor III. papnöv.
Iskola-gazda: Demeter Dénes II. papn.

b) Iskolai esküdtszék:

Elnök: Vári Albert.
Tagok: Szász András, Biró Lajos, Márkos Ferencz, Geréb Zsigmond, Sándor Géza, Benczédi Domokos II. és József Lajos I. papnövendékek.

III. Iskolai kórház.

Rendes orvos: Dr. Veress Lajos.
Felügyelő: Kovács János igazgató-tanár.

IV. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

a) A papnevelő intézetben.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Ferencz József* püspök és r. tanár	1857 püspökké választatott 1876.	Symb. theologia. Unitár. egyh.-tört. Paptan, Liturgica . . . . . Szónoklati gyakorlatok	III. I. II. III.	2 2 1	5	A vallásközönség iskoláinak főfelügyelője.
2	*Kovács János,* r. tanár.	1872	Angol nyelv	I. II. III.	2 2	4	Lásd alább
3	*Péterfi Dénes,* lelkész és r. tanár	1876	Vallás bölcsészet	I. II. III.	1	1	Kolozsdobokaköri jegyző, a „K. Magvető“ szerkesztője, az ifj. „olv. önképzőkör“ védnöke.
4	*Boros György* r. tanár	1879	Héber nyelv „ „ Erkölcstan Bibliai bevezetés . . . . . Bibl. theologia	I. II. II. III. I. II. I. II.	3 2 2 2 3	12	Tanügyi jegyző, a papn. „Önképző-körének“ védnöke, az Unitár. Közlöny szerkesztője.
5	*Mózes András,* lelkész és r. tanár	1881	Egyet. egyh. történet Unitár. egyh. jog és házasságtan	I. II. I. II.	3 3	6	Pénzügyi jegyző.
6	*Dr. Veress Lajos,* óraadó tanár.	1889	Egészségtan	III.	2	2	Lásd alább
7	*Iszlai Márton,* szaktanitó.	1888	Harmonia	I. II. III.	2	2	Lásd alább

b) A gymnasiumban.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Kovácsi Antal,* r. tanár.	1857	Latin nyelv	V. VI. VII. VIII.	5 5 4 3	17	Közigazgatási jegyző.
2	*Pap Mózes,* r. tanár.	1857	Mathematika	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 3 2	14	A VIII. osztály főnöke.
3	*Nagy Lajos,* r. tanár.	1851	Görög nyelv " Irálytan Költészettan Szónoklattan	VII. VIII. IV. V. VI.	3 3 3 3 3	15	Egyh. főjegyző, kolozsdoboka-köri esperes, a dalárda védnöke, azUnitár.Közlöny szerkesztője és a VII. oszt. főnöke.
4	*Benczédi Gergely,* r. tanár.	1866	Fizikai földr. Természettan Ásványtan Német nyelvt.	III. VII. VIII. V. VI.	2 4 4 3 3	16	Egyh. pénztárnok a természettani szertár őre és az V. oszt. főnöke.
5	*Kovács János,* r. tanár.	1872	Magyar történelem Egyetemes történelem Szónoklati gyakorlat	VIII. VII. VI. VI. VII. VIII.	3 3 3 1	10	Igazgató-tanár, kórház-felügyelő, a kolozsvári m. k. tud.-egyetemen az angol nyelv m. t. és a K. Magvető szerkesztője. Lásd fennebb.
6	*Ulár Pál,* r. tanár.	1873	Görög nyelv Latin nyelv " "	V. VI. IV. III.	5 4 5 5	19	A IV. és VI. gymn. o. főnöke s az alosztályuak olvasó egyletének védnöke.
7	*Péterfi Dénes,* lelkész és hittanár.	1876	Hittan Hittan Bölcselem Prédikáczió	VIII. VI. VII. VIII. VI. VII. VIII.	1 2 3 1	7	Lásd fennebb.
8	*Boros György,* hit-tanár.	1879	Erkölcstan	V.	1	1	A vasárnapi vallásoktatás vezetője.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
9	*Dr. Veress Lajos,* óraadó tanár.	1889	Egészségtan	VII.	2	2	Városi alorvos.
10	*Grátz Mór,* óraadó tanár.	1888	Német nyelv	VII. VIII.	3 2	5	Kolozsvári ágost. ev. lelkész.
11	*Kanyaró Ferencz,* okl. helyettes tanár.	1886	Magy. Irod. t. Magyar nyelv	VIII. VII. I. II. III.	3 3 4 4 3	17	Főtanodai könyvtárnok; a III-ik gymn. o. főnöke.
12	*Boros Sándor,* okl. helyettes tanár.	1887	Rajz. geom. Mathematika	I. II. III. IV. I. II. III.	8 3 3 3	17	Az I-ső gymn. o. főnöke.
13	*Dr. Nyiredi Géza,* óraadó tanár.	1889	Földrajz Növénytan	I. II. III. IV.	3 3 3 3	12	A kolozsvári m. kir. tud. egyetemen tanársegéd és a II gymn. o. főnöke.
14	*Ruzicska Béla,* óraadó tanár.	1889	Állattan	VI.	3	3	A kolozsvári m. kir. tud. egyetemen tanár-segéd.
15	*Hegyi József,* gyakorló tanár.	1890	Latin nyelv Magyar tört.	I. II. IV.	6 6 3	15	IV. éves tanárjel.
16	*Gál Kelemen,* gyakorló tanár.	1890	Német nyelv	III. IV. V.	4 3 3	10	IV. éves tanárjel.
17	*Vári Albert,* hitoktató.	1890	Vallás	I. II. III. IV.	4	4	III. éves papn.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
18	*Kővári Enre,* szaktanitó.	1870	Szabadk. rajz.	I. II. III. IV.	1—1	4	Képiró.
18	*Iszlai Márton,* szaktanitó.	1888	Harmonia Egyházi ének Orgona	I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. I. II. III. IV. V. Önkénteseknek	5 3 2	10	A kolozsvári unitárius ekklézsia kántora.
20	*Csiki István,* szaktanitó.	1890	Szépirás	I. II. III.	1 1	2	Lásd alább.
21	*Albert Károly,* szaktanár.	1883	Testgyakorlat	I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.	2 2 2	6	Torna-tanár a városi tornavivodában.

c) Az elemi iskolában.

1	*Gálfalvi István,* okl. tanitó.	1890	Minden tantárgyat a	4. el. o.	16	16	A 4. e. oszt. főnöke.
2	*Ékárt Andor,* tanitó.	1890	Minden tantárgyat a Egyh. ének	3. el. o. 1—4. el. o.	16 2	18	III. éves papnöv. és a 3. e. oszt. főnöke.
3	*Inczefi Sámuel,* okl. tanitó.	1890	Minden tantárgyat az	1. 2. e. o.	16	16	Az 1. és 2. e. o főnöke.
4	*Csiki István,* szaktanitó.	1891	Rajz Irás	3—4. el o. 3—4. el. o.	2 2	4	

V. Magán-tanitás.

Főtanodánkban magántanitási rendszer van benlakással. Iskolai törvényeink értelmében magántanitói felügyelet alatt állanak — az igazgató ellenőrzése mellett — az öt gymn. oszt. és a négy elemi oszt. növendékei.

Minden tanitónak szoros kötelessége, szelid és okos bánásmód mellett tanitványát a közleczkékre előkésziteni; forditásait, számtani s más dolgozatait vele elkészittetni és kijavitani. Nevelője lévén tanitványának, köteles annak lelki és testi épsége, jólléte felett őrködni s mindent lelkiismeretesen megtenni, a mi tanitványa javára s előmenetelére szolgál. A magántanitás ideje d. e. 11—1-ig és d. u. 5—7 óráig van. Tapasztalás szerint a magántanitói rendszer hasznosnak és sikeresnek bizonyult.

Magántanitással foglalkoznak: a tanárjelöltek, köztanitók, papjelöltek, papnövendékek és a gymnasiumban a felosztályuak.

A kik javadalomban részesülnek, kötelesek a fizetésre képtelen szegény tanulók közül egynek oktatását ingyen elvállalni.

VI. A tanterv táblázatos átnézete.

a) A papnevelő intézetben.

	Osztályonként heti óraszám			
	III.	II.	I.	Együtt
Bibl. theologia	—	3	3	6
Az unitárius egyház történelme és Symbolica theologia (félév. tant.)	2	—	—	2
Bibliai bevezetés	—	2	2	4
Vallás-bölcsészet	1	1	1	3
Paptan és egyházszertartástan (féléves tantárgyak)	2	—	—	2
Erkölcstan	2	2	—	4
Egyháztörténelem	—	3	3	6
Unitárius egyházjog	—	3	3	6
Héber nyelv	—	2	3	5
Angol nyelv	2	2	2	6
Szónoklati gyakorlatok	1	1	1	3
Egészségtan	2	—	—	2
Műének	2	2	2	6
	14	21	20	55

Megjegyzés. A papnöveldei tanfolyam összes tantárgyai közül az exegesis, hittan, bölcsészettörténelem és az egyetemes egyházjog váltakozás nyomán nem adattak elő.

b) A gymnasiumban.

	Osztályonként heti óraszám								
	VIII.	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Együtt
Vallástan	1	2	2	1	1	1	1	1	10
Magyar nyelv	3	3	3	3	3	3	4	4	26
Latin nyelv	3	4	5	5	5	5	6	6	39
Görög nyelv	3	3	4	5	—	—	—	—	15
Német nyelv	2	3	3	3	4	3	—	—	18
Történelem	3	3	3	—	2	—	—	—	11
Földrajz	—	—	—	—	—	3	3	3	9
Természetrajz	—	—	3	3	3	—	—	—	9
Természettan	4	4	—	—	—	2	—	—	10
Mathematika	2	3	3	3	3	3	3	3	23
Bölcsészet	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Egészségtan	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Rajz. geometr.	—	—	—	—	2	2	2	2	8
Szépirás	—	—	—	—	—	1	1	1	3
Tornászat	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Szabadk. rajz	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Műének	2	2	2	2	2	1	2	2	16
Egyházi ének	—	—	—	1	1	1	1	1	5
	28	31	30	29	29	29	26	26	228

c) Az elemi iskolában.

	Osztályonkénti heti óraszám				
	4.	3.	2.	1.	Együtt
Vallás	2	3	3	3	11
Magyar nyelv	4	3	3	3	13
Beszéd- és ért. gyakorlat	—	—	3	3	6
Irva-olvasás	—	—	—	4	4
Földrajz	3	3	2	—	8
Számtan	3	4	3	3	13
Természetrajz	3	3	3	—	9
Irás	1	1	1	—	3
Rajz	1	2	1	—	4
Ének	1	1	1	1	4
	18	20	20	17	75

VII. A tanterv és tananyag egész évre vonatkozó vázlatos kimutatása.

a) A papnevelő intézetben.

III. éves papnövendékek.

Erkölcstan. A tanár előadása után. Az ethikai rendszerek áttekintése a legrégibb időtől korunkig, különös tekintettel némely magyar iró művére. Dr. Martineau ethikai elméletének részletes tanulmányozása. Irásbeli dolgozatok: Az ember erkölcsi érzülete s ebből folyó cselekedetei. A „Summa universae theol." stb. cz. mű ethikai része ismertetése. Het. 2 órán.

Symbolica theologia. Székely Mózes kézirati tankönyve nyomán. Első félévben. Het. 2 órán.

Az unitárius egyház történelme. Ferencz József k. i. tankönyve nyomán. Második félév. Het. 2 órán.

Papi gond. (Cura pastoralis). Ferencz József k. i. tankönyve. Második félév. Het. 2 órán.

Egyház-szertartástan. (Liturgica.) K. k. Ferencz József k. i. tankönyve. Második félév. Het. 2 órán.

Vallás bölcsészet. Dr. Kovács Ödön könyve nyomán. Het. 1 órán.

Angol nyelvtan. Forditások magyarból angolra s angolból magyarra. Het. 2 órán.

Egészségtan. Dr. Széll Lajosnak „Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz" czimü pályaműve bővitve Erismannal, mely utóbbi tankönyvül is használtatott. A tanitásnál irányul az tűzetett ki, hogy az illetők azon egészségtani ismereteket szerezzék meg, melyek által a népnek hasznos egészségügyi tanácsadói lehetnek. Éghajlati viszonyok, táplálkozás, lakviszonyok, talajviszonyok, véletlen veszedelem alkalmával segély-nyujtás. Járványos fertőző bajok, stb. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Egész évben 7 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

II. éves papnövendékek.

Erkölcstan. Mint a III-ad évesek. Het. 2 órán.

Bibliai theologia. A tanár előadása után. A héber vallásos eszmék fejlődése. Het. 3 órán.

Bibliai bevezetés. A tanár előadása után. Az ó-test. kanonikus irodalomkritikai ismertetése. Irásbeli dolgozat: Hoseas profeciája és valamely modern irónak a profeciáról irt művének ismertetése. Heti 3 órán.

Héber nyelv. Ballagi-Goldzicher nyelvtana alapján a nyelv syntaktikai része. Deutoronomium V—VII. részei. Zsolt. I., VIII., XIII., XV., XVII. fordítása és magyarázása. Heti 2 órán.

Egyetemes egyháztörténelem. K. k. Varga Lajos, I. kötet. Het. 3 órán.

Unitárus egyházjog és házasságtan. K. k.: Mikó Lőrincztől. Het. 3 órán.

Vallás-bölcsészet. Het. 1 órán, a III-ad évesekkel.

Angol nyelv. K. k.: Dallos Gy. „Angol nyelvtana". Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Egész évben 7 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia: Het. 2 órán.

I. éves papnövendékek.

Bibl. theologia. Mint a II-od évesek. Het. 3 órán.

Unitárius egyházjog és házasságtan. K. k.: Mikó Lőrincztől, mint a II-od évesek. Het. 3 órán.

Vallás-bölcsészet. Het. 1 órán, (a II-od és és III-ad évesekkel.)

Egyetemes egyh.-történelem. K. k.: Varga Lajos. I. köt. Mint a II-od évesek. Het. 3 órán.

Bibliai bevezetés. Mint a II-od évesek. Het. 2 órán.

Héber nyelvtan. Ballagi-Goldzieher héber nyelvtan alapján a héber nyelvtan elemei. A Genesis I. és II. rész olvasása és birálata. Nyelvtani gyakorlatok irásban. Het. 3 órán.

Angol nyelvtan. Dallos Gy. kézikönyve szerint. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Egész évben 7 házi dolgozat és egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

b) A gymnasiumban.

VIII. gymn. osztály.

Vallástan. Unitárius egyháztörténelem. K. k.: Ferencz József „Egyháztörténelme". — Ethika. Télfy „Ethikája" után. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése, Kisfaludy Károlytól mostanig. K. k.: Beöthy Zsolt „Magyar irodalom-történet II. köt." Havonként egy irásbeli házi és négy iskolai dolgozat. Feladatok: Ki mint vet, ugy arat. (Chria.) — Bánk-

bán főbb jellemei. — Emlékbeszéd Petőfi szobrának leleplezésekor. — Kiosztott irodalomtörténeti értekezés. (Életrajz.) Arany, mint epikus költő. — Petőfi jellemrajza. (Költeményeiből összeállitva.) — Hazádnak rendületlenül. (Oratió.) Tompa, Petőfi és Arany. (Összehasonlitó tárgyalás.) Het. 3 órán.

Latin nyelv. Corn. Taciti Agricola; Horatiusból: Carm. lib. I—IV. és Cpodon lib. I—IV. szemelvényesen; carmen saeculare; satirarum lib. I. Satira IV. Epistola ad pisones. Magángyakorlatul Cicerotól Cato maior irásbeli forditása; forditás magyarról latinra irásban és szóval. Het. 3 órán.

Görög nyelv. Sokrates Apologiája és Criton Platontól. Az elsőből 15 és a másodikból 12 fejezet. Irásbeli forditás görögből magyarra két hetenként egyszer. Tanitási idő: hetenként 3 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Schiller, Tell Vilmos; kiadta és magyarázta Heinrich Gusztáv. Az első felvonás I—III. jelenet forditása széptani és tárgyi magyarázatokkal. Az irod.-történetből: Klopstock, Lessing, Wieland, Herder, Göethe és Schiller élete és működése német nyelven bemutatva. Irásbeli gyakorlatok. Het. 2 órán.

Történelem. Magyarország történelme. K. k: Dr. Ribáry Ferencz: „Magyarország oknyomozó történelme.“ Kapcsolatban a magyar alkotmánytan fejlődésének s a nemzeti müvelődésnek történelmével. Het. 3. órán.

Természettan. K. k.: Dr. Abt. Antal. Kisérleti természettan. Hangtan, fénytan, hőtan, villamosság, delejesség. A kosmographia elemei. Het. 4 órán.

Mathematika. K. k.: Mocknick-Szabóky Algebrája és Geometriája, progressiók. Ezeknek a kamatos kamatszámitásra való különbféle alkalmazásai. Combinatiók és binomialis együtthatók. Permutatiók és variatiok. Trigonometria. Het. 2 órán.

Bölcselem. Lélektan és Logika. K. k.: Dr. Brassai Sámuel lélektana és Logikája. Het. 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

VII. gymn. osztály.

Vallástan. K. k.: Ferencz József Hittana. Het. 2 órán.

Magyar nyelv. A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése a legrégibb időktől Kisfaludy Károlyig. K. k.: Beöthy Zsolt. Magyar irod.-tört. I. köt. — Havonként egy irásbeli házi dolgozat. — Feladatok. — Király-mondakör: Az idő felhasználása. — A magyar vitézség és honszerelem dicsőitése. (Emlékbeszéd Zrinyi Miklós halálának évfordulójára.) — Kiosztott irodalomtörténeti értekezés. (Életrajz.) — Márczius 15-e. — Orátió tetszés szerint választott tárgyról. — Monostori erdő leirása. — Berzsenyi Dániel. Het. 3 órán.

Latin nyelv. Cicerotól: Oratio pro Sescto Roscio Amerino és oratio imperio Cn. Pompei; Vergilius Aeneidos lib. I., II. Minden kéthétben irásbeli dolgozat. Het. 4 órán.

Görög nyelv. Homer Iliásból az I. és VI. és Odysseából az első ének. Kéthetenként egyszer forditás. Het. 3 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv. Heinrich: Német Balladák és Románczok I. és II. rész. Schiller 6 hosszabb és rövidebb balladájának forditása s elemzése tárgyi és széptani magyarázatokkal és a balladáknak könyvnélküli gyakorlása. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Történelem. Egyetemes történelem. K. k.: Dr. Ribáry Ferencz tankönyve nyomán a közép- és újkor, kapcsolatosan a művelődés történelemmel s megfelelő térképekkel. Het. 3 órán.

Természettan: K. k.: Kisérleti természettan. Dr. Abt Antal. A fontosabb vegytani elemek és vegyek. A testek közös tulajdonságai. A mozgás és erőtan általános törvényei. A szilárd, csepfolyós és légnemü testek mechanikája. Het. 4 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Szabóky Mértana. A síkmértan, alakitási és számitási feladatokkal. A test-mértan végig gyakorlati számitási példákkal. A Trigonemetria elemei. Het. 3 órán.

Egészségtan: Dr. Fodor József „Közegészségtan,“ a) táplálkozás, b) lakás, c) foglalkozás, d) a test ápolása, e) fertőző betegségek, f) véletlen veszedelem. Heti 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

VI. gymn. osztály.

Vallástan. (A VII. osztálylyal.) Heti 2 órán.

Magyar nyelv. Névy László szónoklattana, hetenként 3 órán; s a mennyiben ennyi idő nem kellett a szónoklattannak a tanulására, egyik órát szónoki remekmüvek ismeretére és szavalati előadásra forditottuk. Készitettek 8 irásbeli dolgozatot. A földi jólét feltételei: Az egészség. A munkásság. A vagyon. A becsület. Musis et virtutibus (mondat chria.) Farsangi dal. (költ.) Tiszteld atyádat és anyádat (szónoki beszéd). Üdvözlő beszéd. Het. 3 órán.

Latin nyelv. Cr. Sallustius de bello Iugurthino végig Vergiliusból: ecloga I. és V. Georgicon lib I—IV.; szemelvényesen. Minden héten irásbeli forditás magyarra vagy magyarból. Het. 5 órán.

Görög nyelv. K. k.: Szamosi J. Görög nyelvtan és Horváth Schenkl: Chrestomathia. Az alak- és igetan folytonos ismétlése mellett a μι végü és rendhagyó igék. A Chrestomathiából Cyrus mint a persák hadvezére, a tábor és készülődések, a háborúhoz czimű fejezetek az előforduló főbb mondattani szabályokkal, nyelvi és tárgyi magyarázatokkal, szók gyüjtése és betanulásával, Xenophon élete, művei, Socrateshez való viszonyának feltüntetése. Kéthetenként egy iskolai dolgozat és extemporálék. Het. 4 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Heinrich, Deutsches Lehr und Lesebuch II. kötet, 15 hosszabb és rövidebb költemény forditása, elemzése, tárgyi s széptani magyarázatokkal és a költeményeknek könyvnélküli gyakorlása; prózai müvek olvasása és forditása. Irásbeli gyakorlatok Het. 3 órán.

Történelem. Egyetemes történelem. Dr. Ribáry Ferencz tankönyve nyomán. Az ó-kor és a közép-korból a népvándorlás megfelelő térképekkel. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k.: Kriesch János: Állattan. V. kiadás. Az állati test alkotásáról és működéséről. Az állati szövetekről. Az állati szervekről és működésükről. Az állatok rendszertana. A Gerinczesek, Puhányok, Izeltlábuak, Férgek, Tüskebőrüek, Űrbelüek és Véglények körei. Het. 3 órán.

Mathematika. Mochnik algebrája. Logarithmusok, s ezeknek különbféle müveletekre való alkalmazása. Elsőrendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Másodrendü tiszta és vegyes egyenletek. Ezeknek teljes elmélete. Számtani és mértani haladványok. Het. 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

V. gymn. osztály.

Erkölcstan. Az erkölcstan elméleti és gyakorlati része. Irásbeli dolgozat: a társadalmi szabályokról. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Költészettan Névy Lászlótól. Het. 3 órán. Irásbeli dolgozatokat nem annyiban eredeti művekben adtak, mint inkább felmutatták az egyes remek művekben látható szabályokat.

Latin nyelv. Cornelius Neposból: Miltiades, Aristides, Themistokles és Hannibál. Ordius Metamorph. lib. I. II. szemelvényesen. Hetenként irásbeli dolgozat. Het. 5 órán.

Görög nyelv. Szamosi görög nyelvtana és olvasó könyve. Alaktan. A betük ismertetése és a hangsulyos olvasás általános szabályai után a három névragozás, a melléknevek fokozása, igehatározók, névmások, számnevek. Igetan. Egyes idők képzése a μι végü igékig. Az olvasókönyvből erkölcsi mondások, több mese és adoma tárgyi és nyelvi magyarázatokkal s nehánynak könyvnélküli betanulásával, szók gyüjtése és tanulása s folytonos elemzés. Kéthetenként egy iskolai dolgozat. Het. 4 órán.

Német nyelv. K. k.: Felsman „Deutsches Lesebuch für Mittelschulen“. Prózai és verses olvasmányok szóbeli és irásbeli forditása, azok elemzése és kisebb lyrai költemények könyvnélkül való elmondása, az alak- és mondattan folytonos és rendszeres ismétlése és gyakorlása mellett. Kéthetenként egy magyar prózai olvasmány zárthelyi irásbeli forditása. Het. 3 órán.

Természetrajz K. k.: Ásvány-, kőzet- és földtan, dr. Koch Antal. Chemiai előismeretek. Az ásványok alaki és természettani tulajdonságai. Az egyes ásványok ismertetése; a kőzettan és a földtan. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Brassai Sámuel: Algebrai gyakorlatok. Hatványozás. Kéttaguaknak magasabb positiv egész hatványai (Pascal-féle háromszög). Hatványmennyiségekkel való számolások. Negativ rangjelek. Tört rangjelek. Négyzetgyök. Köbgyök. Számolás gyökmennyiségekkel. Mértan. A planimetria fő tételei. Heti 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat, stb. különféle minták után. Het. 1 órán.

Műének. Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

Megjegyzés. Az osztálynak az a része, mely görögöt nem tanult, het. 2 órán Nagy Lajos tanár előadása után, tanult ismerni több magyar irót és jelesebb irásműveket és tanulta a görög és római mythologiát főbb vonásaiban.

IV. gymn. osztály.

Vallástan. Ferencz József, Unitárius káté. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Irálytan Névy Lászlótól. Egyszerű és szép irály elméletét és fajait, megfelelő irásbeli dolgozatokkal. Het. 3 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz-Dávid: Latin nyelvtan és gyakorlókönyv s Elischer olvasókönyve. A mondattanból az esetek használatának ismétlése után az idők és módok használata a fő- és mellék-mondatokban, consecutio temporum, infinitivusi és participiumi szerkezet, oratio obliqua, gerundium és supinum, a római naptár ismertetése, rövid hang- és vers-mértan bevezetésül a költői művek olvasásához. A mondattani szabályok begyakorlására a gyakorlókönyvből több darabnak forditása. Olvasmányok: T. Livius. Róma történetéből a köztársaság kezdete, a római államélet rövid ismertetésével, Phaedrusból több mese, Ovidiusból Romulus és Remus megmentése, Róma alapitása és Remus halála, összekötve tárgyi, nyelvi s mondattani és versmértani magyarázatokkal, az irók életrajza, szók gyüjtése és betanulása. Kéthetenként egy iskolai dolgozat és extemporálék. Het. 5 órán.

Német nyelv. K. k.: Brassai Sámuel „Okszerü vezér“: Az alaktani főbb szabályok ismétlése, igeragozás, a melléknév fokozása és ejtegetése, igehatározók használása és felosztása. Szóbeli forditás magyarról németre és megforditva; német költemények könyvnélküli betanulása. Kéthetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok, magyarból németre s viszont. Het. 3 órán.

Történelem. Magyarország történelme Dr. Török István tankönyve nyomán. Het. 2 órán.

Természetrajz. K. k.: Kriesch János Növénytan. Átdolgozta Dr. Simkovics Lajos. Egyes növények leirása. Növénytan története, a sejttudomány. A növényország csapatainak ismertetése. A thalluszosok, mohok, protalliumok csapata. A virágos növények rendszeres ismertetése. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Brassai Sámuel: Algebrai gyakorlatok. Bevezetés a betüszámtanba. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás egész számokkal. Ugyanazon müveletek törtszámokkal. Tizedes törtek. Láncz- és közelitő törtek. Arányok. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria. III. rész. A kör, mint mértani hely. Távolságok mérése. A

rhombus tulajdonságain alapuló szerkesztések. Derékszög szerkesztése. Háromszögek hasonlósága és egybevágása. Egyenes vonalu idomok átalakitása. Helyszinrajzok magyarázata és készitése. A kör, érintő és húr főbb tulajdonságai s az ezen alapuló tételek tárgyalása. Kerületi és központi szögek. Két kör viszonyos fekvése. A kör területe. Körbe és kör körül irt sokszögek. A kúpszeletekről az elméleti részszel egyidejüleg a megfelelő geometriai rajzok s ezen kivül különböző színezett diszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat stb. különféle minták után. Het. 1 órán.

Műének. Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

III. gymn. osztály.

Vallástan. Ferencz József, „Unitárius káté“. K. k. A vallásról. Istenről. Krisztusról. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. Bodnár és Iványi: Olvasókönyv II. köt. A hangtan, szótan és mondattan rendszeres áttekintése. Értelmes olvasás. Olvasmányok elbeszélése és szavalás. Kéthetenként irásbeli iskolai vagy házi dolgozat. Het. 3 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz-Dávid: Latin nyelvtana és gyakorlókönyve. A mondatrészek s azok egyezése, a nominativus, accusativus, dativus, genitivus, ablativus használata, sajátságok a névszók használatában. A mondattani szabályok begyakorlására a gyakorlókönyvből több darabnak forditása összekötve folytonos elemzéssel, szók gyüjtése és tanulásával. Kéthetenként egy iskolai dolgozat és extemporálék. Het. 5 órán.

Német nyelv. K. k.: Dr. Brassai Sámuel, „Okszerü vezér“. Az alaktanból az articulusok, főnevek, helyettesek ragozása; a segédigék használása és hajlitása; ige ragozás a cselekvő indicativusában; előljárók accusativussal, dativussal és genitivussal; összevont előljárás helyettesek. A mondattanból: egyszerü mondatok, mondatrészek és ezek elhelyezése. Szóbeli forditás magyarból németre s viszont. Kéthetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok magyarból németre. Het. 4 órán.

Földrajz. K. k: Dr. Brassai Sámuel földiratának második v. polgári része Buzogány Árontól. Európa államainak polgári földirata. Ázsia, Afrika, Amerika polg. földirata. Térkép rajzolás. Het. 3 órán.

Fizikai földrajz. K. k.: Dr. Schmidt Ágost. A fizika főbb törvényei. A föld mint világtest. A föld szárazulata. A földgömb vizei és légköre. Hetenként 2 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Schmidt Számtana, a II-od oszt. tananyagának rövid ismertetése. Összetett viszonyok és arányok. Összetett hármas-szabály. Egyszerü kamatszámitás. Leszámolás. Idő-

határ számolás. Arányos osztás. Vegyités és lánczszabály. Pénznemek ismertetése. Kamatos kamat-számitás elemei. Kéthetenként 1—1 közórai dolgozat.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab Rajzoló geometria II. rész. A stereometria rövid ismétlése. Az egyenes és sík egymáshozi viszonya, két vagy több sík egymáshozi viszonya. A lapszög fogalma. Rokon testek. A testek symmetriája. A Projectio fogalma. Pont, vonal, lap és különböző testek projectialása egy és két projectio lapra. Orthogonalis és ferde projectio. A tengely-kereszt fogalma és alkalmazása. Az árnyék és távlattan fogalma és elemi részei. Az elméleti részhez szükséges rajzokon kivül különböző díszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Szépirás. Vajda Pál: „Szépirási mintái" nyomán tanitva ütem szerint. Először a kis betüket, azután a nagyokat. Osztályban a növendékek a szép és szabályos vonások könnyebb elsajátitása végett e czélra külön készitett irkákba irtak. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat, stb. különbféle minták után. Het. 1 órán.

Műének: Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

II. gymn. osztály.

Vallástan: K. k.: Nagy Péter: „Ó-szövetségi történetek." Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Magyar nyelvtan. II. rész. Gáspár és Kovácsi: Olvasó könyv. Ragos és névutos határozók. Öszszetett szerkezetü, mellé és alárendelt mondatok. Többszörösen öszszetett mondatok. Szóképzés, synonimák egybeállitása, olvasmányok alapján. Értelmes olvasás és az olvasottak előadása. Szavalás. Két hetenként irásbeli iskolai vagy házi dolgozat. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz F. és Dávid: Latin nyelvtan és gyakorló könyv. A megelőző osztályban tanultaknak ismétlése. Passiva és deponens conjugatió. Rendhagyó és hiányos igeragozás. Határozók, kötőszók, praepositiók. Az olvasókönyvből egyes kiszemelt darabok forditása. Négy rövid és könnyebbfajta gyakorlat könyvnélkül. Az accusativus cum infinitivo és ablativus absolutus szerkezetek. Hetonkint egy megfelelő irásbeli dolgozat. Het. 6 órán.

Földrajz. K. k.: Dr. Brassai Sámuel földirata. Afrika, Amerika, Ausztrália föld- és talaj-alakulása, domborzati viszonyok. Hegy és vizrajz; légnövényi és állati viszonyok. Magyarország politikai felosztása. Térkép rajzolás. Het. 3 órán.

Mathematika. Az I. oszt. tananyag rövid ismétlése. Számolási röviditések. Röviditett számtani műveletek korlátolt pontossággal. Olasz gyakorlat. A hazai és fontosabb idegen pénznemek és mértékek ismertetése és átszámitása. Viszonyok. Arányok. Egyszerü

hármas szabály alkalmazása Százalék, agio, discont számitás. Kéthetenként 1—1 közórai dolgozat. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria II. rész. A területszámitás ismétlése; hasonló, egyenlő és egybevágó idomok. Szimmetriás fekvésü idomok és azok szerkesztése. Stereometria alapszög és szöglet fogalma. Szögletes és gömbölyü testek, azok területe és köbtartalma, különös tekintettel azok ábrázolására. Díszitmények rajzolása. Het. 2 órán

Szépirás. Magyar irás ütem szerint. Vajda Pál: „Szépirási mintái“ nyomán. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Tájkép, virág, állat, különféle minták után. Het. 1 órán.

Műének. Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

I. gymn. osztály.

Vallástan: K. k.: Nagy Péter: „Ujszövetségi történetek.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Magyar nyelvtan I. rész. Gáspár és Kovácsi: Olvasó könyv. Egyszerü mondat és mondat részek, fő és mellék mondatok megkülönböztetése. Alaktan. Szóképzés. Értelmes és kellően hangsulyozott olvasás Az olvasmányok tartalmi megmagyarázása és szabadon való elbeszélése. Könyvnélkül tanult versek szavalása. Kéthetenként egy irásbeli házi vagy iskolai dolgozat, a nyelvtan és helyesirás begyakorlására. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz F., Dávid J.: Latin nyelvtan és Gyakorló könyv. Az 5 névragozás Melléknevek declinatiója és comparatiója. Számnevek. Névmások A négy igeragozás cselekvő alakban és a sum segédige. A főnevek nemeire vonatkozó emlékversek latinul és magyarul könyvnélkül. Az olvasókönyvből 4 rövid gyakorlat könyvnélkül. Hetenként egy megfelelő irásbeli dolgozat. Het. 6 órán.

Földrajz. K. k.: Dr. Brassai Sámuel földirata: Európa és Ázsia föld és talj alakulása. Hegy, vizrajzi, lég, növény és állati viszonyok. Térkép rajzolás. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Schmidt: Számtana. A számjegyek ismertetése alaki és helyi értékük szerint. A négy alapművelet begyakorlása egész és tizedes törtszámokkal. A számok oszthatósága Egyszerü és összetett számok. A közönséges törtek ismertetése, s azok átváltoztatása tizedes törtekké, egészekké és viszont. A négy alapművelet közönséges törtekkel. Kéthetenként 1—1 közórai dolgozat. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria. A pont és vonal. Irányvonalak. Három, négy és sokszögek ismertetése, főkép rajzolás útján. Ferde irányok. Egyenesek nagysága és mérése. Távolságok összehasonlitása A szög fogalma. Szögmérés. A kör és vonalai. A kör osztása. Körbe és kör körül irt idomok.

Területszámitás. Különböző szalagok, csillagdiszítmények r jzolása. Het. 2 órán.

Szépirás. Magyar irás ütem szerint. Vajda Pál: „Szépirási mintái“ nyomán. Het. 1 órán

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi raj. Tájkép, virág, állat stb. különbféle minták után. Het. 1 órán.

Műének: Het. 2 órán.

Egyházi ének: Het. 1 órán.

c) Az elemi iskolában.

4. elemi osztály.

Vallástan. Szent történetek. Het. 2 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Nagy László: Nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák III. és IV. osztályai számára czimü tankönyv alapján a származék szavakról s ezek képzőiről. Az egyszerü és öszszetett mondatokról s ezek közül különösen azokról, melyek fő és mellék, továbbá mellérendelt mondatokból vannak alkotva. A rendes és rendhagyó igék tárgyatlan ragozása a különböző módokban; a módok és idők ismertető je'ei. A Gáspár- és Kovácsi-féle olvasó könyvből szó- és mondattani elemzés. Nehány vers és olvasmány. A tanultakról irásbeli dolgozat. Het. 4 órán.

Földrajz: K. k.: „Györke historiája Erdélyről“ czímü könyv szerint: Erdély régi népei; vezérek, fejedelmek és vajdák kora. Továbbá Györke Erdélyt újra beútazta, szerint Erdély folyói, városai és hegyei s ezek nevezetességeinek ismertetése. Erdély térképének lerajzolása

Természetrajz. K. k.: Buza János: „Természetrajz“ czimü tankönyv alapján a növény és ásványtani rész ismertetése. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai Sámuel: „Számitó Sokrates“ nyomán a 4 számtani alapmüvelet gyakorlása fejben, egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel; továbbá Mocnik-Szabóky „Számtana“ alapján egész számokkal és tizedes törtekkel a 4 számtani alapmivelet fejben és irásban. Het. 4 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Rajz. Fröbel- és Hermes-féle minták alapján. Het. 2 órán.

3. elemi osztály.

Vallástan. K. k.: „Szent történetek“ Simén Domokostól. I, félév: Ó-szövetség. II. félév: Uj-szövetség s a vallásjavitás és az unitárismus rövid ismertetése. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Nagy László „Nyelvtani gyakorlókönyv“, átdolgozta Komáromy Lajos. I. félév: A beszédrészek, az egyszerü,

összevont s jelzővel bővitett mondatok ismertetése, a melléknevek fokozása stb. II. félév: Az előbbiek ismétlése. Tárgy. Határozók tana. Közben versek és elemzés a Gáspár olvasókönyv III. kötetéből. Az olvasmányok elbeszéltetése. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k.: Herczeg Sándor: „A földrajz elemei." I. félév: A földrajzi ismeretek elemei és a „Toldalékban foglalt alapvető felvilágositások: mi a vár, gyár, bánya, muzeum?" stb. Továbbá a magyar királyságról általánosan. Erdély határai, földe, folyói, gazdasága, lakói, felosztása. II. félév: Az előbbiek ismétlése után Erdély megyéi; a tulajdonképeni Magyarország és a kapcsolt részek. Végül az osztrák császárság egyes tartományairól röviden. Het. 3 órán.

Természetrajz K. k.: Buza János természetrajza. I. félév: Emlős állatok. II. félév: Madarak. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai: „Számitó Socrates"; I. félév: Egész számok összeadása, kivonása, szorzása és osztása fejben. Szorzótábla és a törtek I—V. szakaszig. II. félév: Ismétlés az előbbiekből és a müveletek törtekkel. A törtek leirása V—XII. szakaszig. Het. 4 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Het. 2 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Üteny szerint és minták után. Het. 1 órán.

2. elemi osztály.

Vallástan. K. k.: A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az unitáriusok szerint, Kriza Jánostól. Az Ujszövetségből a következő történetek: Jézus születése. Jézus a templomban. Keleti bölcsek. Keresztelő János. A szamariai nő. Péter halászata, a bűnbánó nő, stb. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Gáspár és Kovácsi: „Olvasókönyv". I. félév: Értelmes olvasás és versek tanitása. II. félév: K. k.: Nagy László „Nyelvtani gyakorló"-ból irásjelek, a hangzók, szótagolás, névelők, tárgynév, névmás, cselekvésszó, milyenségszó, többes ragok, kérdő, tagadó, állitó mondatok és a cselekvésszó, három főbb idejének ismertetése. Végre fogalmazások, értelmes olvasás és versek. Het. 4 órán.

Földrajz. I. félév: Nagy László: „Beszéd ért. gyakorlatok" a III. szakaszból: az ember, család, családtagok. IV. sz. A helység lakosai, polgári élet. V. sz. A helység és határai, összekötve földrajzi előfogalmakkal. VI. sz. A természet körébe eső némely jelenségek. II. félév.: K. k.: Pánczél Ferencz: Kolozsvár részletes földrajza. Het. 2 órán.

Állattan. K. k.: Pánczél Ferencz. I. félév: Honi vad emlős állatok II. félév: Honi vad szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan. K k.: Brassai: „Számitó Sokrates" I. félév: I—III. szakaszig. II. félév: III—V. szakaszig. Het. 3 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Minta és üteny szerint. Het. 1 órán.

1. elemi osztály.

Vallástan. Mindkét félévben erkölcsi elbeszélések és versek. A gyermekek saját cselekedetei, felvilágositva találó példákkal. Pánczél Ferencz: „Erkölcsi elbeszélője“ nyomán. Het. 3 órán.

Irvaolvasás. K. k.: Gönczy ABC-je. Folyékony és értelmes olvasás. Az emlékező tehetség gyakorlására és a szavak helyes kiejtéseért versek is tanittattak. Het. 4 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat. K. k.: Nagy László „Vezérkönyve“ alapján. Het. 2 órán.

Állattan. K. k.: Pánczél Ferencz. I. félév: Honi házi emlős állatok. II. félév: Honi házi szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai: „Kisdedek számvetése“. I. félév: A négy alapmüvelet elméletben egész számokkal a 30-as számkörben a számoló gépen. II. félév: A százas számkörben a négy alapmüvelet fejben és palán egész számokkal. A méter-mérték bemutatása. Het. 1 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Megjegzés. Az V-ik osztályban görög nyelvet nem tanult 9 tanuló. Ezek het. 2 órán mythologiát, irodalmat s 2 órán rajzoló geometriát tanultak.

VIII. Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak:

a) Angol nyelvet tanult 11 növendék.*)
b) Orgonázást „ 7 „
c) Zenét „ 20 „

Megjegyzés. A tordai és székely-keresztúri középtanodáinknál a megfelelő gymnasialis és elemi osztályokban ugyanaz a tanterv van keresztülvive, mint a kolozsvári főtanodában.

*) A papnövendékekkel jártak angol nyelvre.

IX. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1890—91-ik tanévben.

a) A papnevelő intézetben.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Papjelöltek.			
Gálfi Lőrincz Angliában van	unitárius	1865	Sinfalva.
Gál József*	„	1861	Dombó.
Göncz Mihály	„	1166	Árkos.
Józan Miklós*	„	1869	Torda.
Pázsint Mihály	„	1867	N.-Solymos.
Kiss Aladár	„	1868	Laborfalva.
Kovács Imre*	„	1866	K.-Solymos.
Máthé Lajos	„	1868	Városfalva.
Összesen: 8.			
III. éves papnövendékek.			
Vári Albert	unitárius	1868	Mártonos
Lőrinczi Dénes m. t.	„	1868	Sz.-Ábrahám.
Ekárt Andor	„	1869	Toroczkó.
Péter Sándor	„	1868	Al.-Siménfalva.
Összesen: 4.			
II. éves papnövendékek.			
Szász András	unitárius	1869	Korond.
Geréb Zsigmond	„	1869	H.-Szt.-Pál.
Biró Lajos	„	1869	Iszló
Márkos Ferencz	„	1868	Medesér.
Demeter Dénes	„	1869	Csekefalva.
Sándor Géza	„	1869	Gyepes.
Benczédi Domokos	„	1867	F.-Benczéd.
Összesen: 7.			
I. éves papnövendékek.			
Nagy Lajos	unitárius	1872	H.-Ujfalu.
Vas József	„	1871	Sz.-Keresztur.

*-gal jelöltek évközben kineveztettek papnak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
József Lajos	unitárius	1871	M.-Zsákod.
Nagy Dénes	„	1870	Szind.
Lőfi Ödön	„	1872	Bölön.
Kelemen Árpád	„	1870	M.-Szt.-Király.
Zoltán Albert kimaradt	„	1869	Héviz.
Összesen: 7.			

b) A gymnasiumban.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
VIII. gymn. osztály.			
Ürmösi Károly	unitárius	1872	Abrudbánya.
Fon Béla	izraelita	1872	Kolozsvár.
Schuszter Erhárd	ág. ev. hitv.	1873	Fogaras.
Májai Mihály	unitárius	1870	Ny.-Csikfalva.
Sükösd Zsigmond	„	1871	S.-Szt.-Király.
Jakab Miklós	„	1873	Sz.-Udvarhely.
Deák Ferencz	„	1872	F.-Váralja.
Péterfi Albert	„	1873	N.-Ajta.
Bedő Ferencz	„	1871	S.-Köröspatak.
Gál Pál	„	1872	Kövend.
Fodor Máté	„	1872	Ar -Rákos.
Csegezi Árpád	„	1870	Csegez.
Kilyén Ferencz	ev. ref.	1871	M.-Valkó.
Hart Albert	izraelita	1871	Kolozsvár.
Zsurzs Aurél	görög keleti	1870	Runk.
Deák Izsák	unitárius	1873	F.-Váralja.
Velits Ödön	ág. ev. hitv.	1873	Torda.
Szathmári Pál	unitárius	1872	Kövend.
Raffaj Dániel	„	1871	Bözöd.
Nagy Zoltán	„	1871	Ny.-Szt.-László.
Mendel Márkusz	izraelita	1871	Kolozsvár.
Kelemen Kálmán	unitárius	7871	M.-Szt.-Király.
Schankebánk Albert	ág. ev. hitv.	1870	Teke.
Szenkovits Aurél	róm. kath.	1870	Brassó.
Lederer Miksa	izr.	1871	Élesd

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Biró István	unitárius	1872	Ar.-Rákos.
Nagy Béla	"	1871	Sz.-Kraszna.
Németh Ödön	"	1872	Csekefalva.
Simon György	görög kath.	1868	Alsó-Szolcsva.
Toroczkay Károly m. t.	róm. kath.	1871	Kolozsvár.
Szőke József m. t.	" "	1870	Klenocz.
Máthé István m. h.	unitárius	1871	Városfalva.
Huszár János	"	1872	Kolozsvár.
Összesen : 33.			
VII. gymn. osztály.			
Ferencz József	unitárius	1874	Kolozsvár
Pálfi Márton	"	1873	Várfalva
Gothárd Sándor	"	1873	Szováth
Halmágyi Gábor	"	1875	Lugos
Hunwald Lajos	izraelita	1873	Fekete-Erdő
Borbély Ernő	ág. ev. hitv.	1873	Brassó
Dimény Mózes	unitárius	1871	Uj-székely
Simonfi Márton	"	1871	Bágyon
Balázs Ferencz	"	1871	Csehétfalva
Ádámosi Béla	"	1872	Kövend
Krausz Miksa	izraelita	1875	Gyalu
Kisgyörgy Lajos	unitárius	1873	Bölön
Ürmösi Károly	"	1874	Tarcsafalva
Nagy Lajos	"	1872	Al-Siménfalva
Hintz György	ág. ev. hitv.	1874	Kolozsvár
Tóth György	unitárius	1871	Bölön
Landeszmann Mór	izraelita	1873	Kolozsvár
Koncz József	unitárius	1872	Bethlen
Bőjthe Benedek	ev. ref.	1872	Brassó
Gyöngyösi Gábor	unitárius	1872	Kálnok
Vas Miklós	"	1873	H.-Keményfalva
Simon Balázs	ev. ref.	1874	Martonos
Csíki István	unitárius	1872	Dombó
Szabó Ödön	ev. ref.	1870	Szatmár
Török Gábor m. t.	unitárius	1870	F.-Rákos
Tompa Arthur m. t.	ev. ref.	1872	Kolozsvár
Iszlai József m. t.	unitárius	1874	M.-Kis-Sáros
Pálfi István m. t.	"	1872	Várfalva
Varga Béla m. t.	"	1870	H.-Szt.-Péter
Borbély Sámuel *	"	1873	Ar.-Rákos
Sófalvi Gyula m. t.	"	1872	Csehétfalva
Összesen: 31.			

*-gal jelöltek évközben kimaradtak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
VI. gymn. osztály.			
Simándi József	unitárius	1875	Toroczkó
Veres Gábor	"	1874	Székely-Keresztur
Botár János	"	1875	Toroczkó
Csegezi Sándor	"	1874	Csegez
Lőrinczi Ákos	"	1874	Torda
Recse János	görög kath.	1875	Maros-Ludas
Klein József	izraelita	1876	Homonna
Kozma Endre	unitárius	1875	Sz.-Keresztur
Bernáth Lázár	izraelita	1872	Búza
Desbordes Ernő	unitárius	1874	Koronka
Kohn Dezső	izraelita	1875	N.-Várad
Peller Izidor	"	1874	Kolozsvár
Bardocz László	unitárius	1875	Torda
Jeszenszki Gyula	ág. ev. hitv.	1875	Tövis
Szabó Dénes	unitárius	1872	H.-Almás
Gothárd Kálmán	"	1874	Sztána
Orlea Tivadar	görög kel.	1871	Topánfalva
Balogh György	unitárius	1872	Toroczkó
Lőrincz Dénes	"	1873	H.-Keményfalva
Ádám Dénes	"	1875	Sz.-Udvarhely
Albisi Géza	ev. ref.	1874	Szombattelke
Kolozsvári Pál	unitárius	1872	T.-Szt.-György
Hart Árpád	izraelita	1873	Kolozsvár
Katona Sándor	unitárius	1875	Sz.-Keresztur
Tobiás József	róm. kath.	1872	Komjátszeg
Éjszaky Ödön	unitárius	1875	Budapest
Kis László	"	1871	M.-Kis-Sáros
Ungur Sándor	görög kath.	1871	Karika
Simon József	unitárius	1873	Toroczkó
Istvánfi Árpád	"	1875	Budapest
Frankkis Ferencz	"	1873	Kolozsvár
Nagy Antal	"	1873	Náznánfalva
Tüske Ferencz	ág. ev. hitv.	1875	Kolozsvár
Kovács István	unitárius	1873	Toroczkó
Tóth Gyula	ev. ref.	1873	Budapest
Szabó Mózes m. t.	unitárius	1870	H.-Almás
Benkő János m. t.	"	1872	H.-Solymos
Cseh Lajos m. t.	"	1873	Sz.-Gericze
Összesen 38.			
V. gymn. osztály.			
Benczédi Lőrincz	unitárius	1876	Kolozsvár
Sipos Gábor	ev. ref.	1874	Kolozsvár

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Dézsi Ferencz	unitárius	1876	Nagy-Ajta
Feldheim Mór	izraelita	1876	Brátka
Miklósi Ferencz	unitárius	1874	Toroczkó
Medveczky László	ág. ev. hitv.	1876	Budapest
Nagy Béla	unitárius	1874	Iszló
Kelemen György	„	1875	M.-Szt.-Király
Hunwald Ernő	izraelita	1875	Kolozsvár
Veress Zoltán	unitárius	1875	Hátszeg
Fodor Jenő	„	1875	Kentelke
Zobátz Viktor	ev. ref.	1877	Gyéres
Boglutz István	róm. kath.	1875	Vaskóh
Rédiger Pál	unitárius	1874	Dicső-Szt.-Márton
Kriza András	„	1875	Toroczkó
Almási Ferencz	„	1874	„
Boldor László	gör. kath.	1872	Ugrucz
Gábor Dezső	unitárius	1874	Al.-Jára
Valcz Lajos	róm. kath.	1874	Kolozsvár
Bodor László	ev. ref.	1872	„
Szabó Árpád	„	1872	Nagybánya
Nagy Jenő	unitárius	1873	Jobbágyfalva
Balla Árthur	róm. kath.	1874	Ny.-Szt.-László
Fekete Károly	ev. ref.	1871	Tacs
Összesen: 24.			
IV. gymn. osztály.			
Haftl József	ág. ev. hitv.	1876	Kisbér
Sipos Aladár	ev. ref.	1876	Kolozsvár
Beczkai János	unitárius	1877	Kolozsvár
Duha Dénes	róm. kath.	1876	Kolozs-Kara
Barabás Ábel	unitárius	1877	Verespatak
Knobloch Géza	róm. kath.	1877	Abrudbánya
Rédiger Árpád	unitárius	1877	Dicső-Szt. Márton
Fekete Pál	„	1875	Kolozsvár
Kolbai Sándor	unitárius	1877	Kolozsvár
Fodor Ferencz	„	1875	Póka
Keleti Géza	róm. kath.	1874	Kolozsvár
Györfi József	unitárius	1875	N.-Várad
Gábor József	rom. kath.	1876	Alsó-Jára
Kádár László	„	1875	Korond
Pap Virgil	gör. kath.	1876	Zilah
Szabó Albert	unitárius	1874	T.-Szt.-György
Balla Aladár	róm. kath.	1876	Ny.-Szt.-László
Péterfi Béla	unitárius	1876	Budapest

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ambrus Gerő	unitárius	1877	Kolozsvár
Balogh Lajos	„	1875	Kövend
Csomai József	rom. kath.	1875	Kolozsvár
Simó János	unitárius	1876	Szt.-Ábrahám
Brázovai Elek	ev. ref.	1879	Brázova
Honigberger István	ág. ev. hitv.	1876	Kolozsvár
Battek Gyula	róm. kath.	1876	Kolozsvár
Pap Valér	görög kel.	1876	Kolozsvár
Pakó Gyula	róm. kath.	1874	Szt.-Gericze
Összesen: 27.			
III. gymn. osztály.			
Ürmösi Sándor	unitárius	1877	Dicső-Szt.-Márton
Hunwald Ákos	izr.	1878	Kolozsvár
Feldheim Béla	„	1879	Brátka
Lukácsi József	unitárius	1877	Tordátfalva
Vernes István	„	1877	Toroczkó
Ruzicska Lajos	róm. kath.	1879	Kolozsvár
Molnár János	unitárius	1878	Ádámos
Czirják Mihály	ág. ev. hitv.	1877	Deés
Ütő Áron	unitárius	1876	N.-Ajta
Vernes Sándor	„	1875	Toroczkó
Adler Lajos	izr.	1879	Miskolcz
Polgári István	ev. ref.	1876	Kolozsvár
Velits György	ág. ev. hitv.	1871	Torda
Czupor András	unitárius	1875	Toroczkó
Czakó Jenő	„	1878	Kolozsvár
Koródi János	„	1875	F.-Rákos
Bálint Lajos	ev. ref.	1876	Kolozsvár
Kiss Rezső	izraelita	1878	Kolozsvár
Kászoni Árpád	unitárius	1874	Ny.-Szt.-László
Bedő Béla	„	1874	S.-Köröspatak
Ambrus Dezső	„	1878	Kolozsvár
Ekárt Ferencz	„	1878	Toroczkó
Jánosi Ferencz	„	1874	Buzaháza
Biás István	„	1877	M.-Vásárhely
Szentmártoni Bálint	„	1875	Ny.-Szt.-Márton
Bedő Bálint	„	1876	S.-Köröspatak
Hirsch Mór	izraelita	1878	Kolozsvár
Szinte Vilmos	unitárius	1876	S.-Köröspatak
Filep Imre	róm. kath.	1878	Kézdi-Polyán
Ács Sándor	ev. ref.	1878	Kolozsvár
Pálfi Zoltán	unitárius	1874	Ny.-Szt-Márton

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Képes Kálmán	róm. kath.	1877	Abrudbánya
Ajtai György	"	1877	Szentmihálytelke
Nagy Vilmos	unitárius	1876	Buzaháza
Martin József	ág. ev. hitv.	1878	Kolozsvár
Nagy Sándor	unitárius	1875	Farkas-Mező
Jánosi Pál	"	1876	Buzaháza
Nesztor Miklós	gör. kath.	1879	Kolozsvár
Gálfi József	unitárius	1877	Sinfalva
Tadits Lajos*	róm. kath.	1877	Kide
Ferenczi János*	unitárius	1875	Alsó-Jára
Dengyel Imre*	"	1875	Kövend
Összesen: 42.			
II. gymn. osztály.			
Mikó Imre	unitárius	1879	Kolozsvár
Smiel Mór	izraelita	1878	Kolozsvár
Sárdi Ákos	unitárius	1879	Kolozsvár
Létai Árpád	"	1879	T.-Szt.-György
Benedek Nándor	"	1878	Kolozsvár
Pálfi József	"	1879	Abrudbánya
Lieblich Miklós	izraelita	1878	Hidalmás
Gál József	unitárius	1877	Kide
Nagy Elemér	"	1879	Kolozsvár
Bodó Mihály	"	1876	Szt.-Ábrahám
Pap Imre	görög kath.	1878	Zilah
Rend Tihamér	unitárius	1877	Kolozsvár
Marosi Lajos	"	1877	N.-Kadács
Hintz Géza	ág. ev. hitv.	1878	Kolozsvár
Fodor Zoltán	ev. ref.	1875	Budapest
Sipos Camillo	"	1877	Kolozsvár
Kovács Sándor	unitárius	1876	Sinfalva
Zsurzs Pártin	görög kath.	1877	Runk
Demény István, m. h.	unitárius	1879	Toroczkó
Fleischman Sámuel*	izraelita	1879	Kolozsvár
Budai Endre*	unitárius	1877	Kolozs
Nagy Sándor*	"	1877	Kövend
Medveczki Miklós*	ág. ev. hitv.	1879	Sz.-Fehérvár
Összesen: 23.			
I. gymn. osztály.			
Mikó Lőrincz	unitárius	1881	Kolozsvár
Kriza János	"	1880	Deés
Máté Ferencz	"	1877	Kénos
Ádámosi Gábor	"	1879	Kövend

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Kelemen István	„	1880	M.-Vásárhely
Baló Dénes	„	1877	S.-Kőröspatak
Jakóbi Kálmán	izraelita	1880	Kolozsvár
Bedő Béla	unitárius	1879	S.-Kőröspatak
Rosenberger Simon	izraelita	1880	Szász-Fenes
Lővy Izidor	„	1879	Topánfalva
Jeszenszki Aladár	ág. ev. hitv.	1878	Bánfi-Hunyad
Szöllösi Gábor	róm. kath.	1882	Tasnád
Rend Aurél	unitárius	1879	Erzsébetváros
Ürmösi József	„	1379	M.-Siménfalva
Szöllösi János	róm. kath.	1880	Tasnád
Nemes Dénes	unitárius	1880	Tordátfalva
Bőjthe Pál	ev. ref.	1880	Gyulafehérvár
Rázmán Mózes	unitárius	1878	Komjátszeg
Hirsch Mór	izraelita	1879	Szászváros
Mikes János	görög kath.	1879	Gyalu
Csiszér Sámuel	ág. ev hitv.	1881	Kolozsvár
Grátz Ottó	„	1879	Gölniczbánya
Veress Gyula	unitárius	1880	Torda
Bodor Lajos	ev. ref.	1880	Kolozsvár
Gábor Áron	unitárius	1879	Alsó-Jára
Miklós Zsigmond	„	1878	M.-Fenes
Szabó Zoltán	ev. ref.	1879	Kolozsvár
Augstein János	izraelita	1881	Tor.-Torda
Jancsó József	ág. ev. hitv.	1879	Kolozsvár
Pungur Árpád	ev. ref.	1879	Kolozsvár
Pálfi Ákos	unitárius	1875	M.-Vásárhely
Székely Sándor	„	1876	Dombó
Strobl Jeromos	ág. ev. hitv.	1878	Kolozsvár
Antonya Mihály	unitárius	1879	H.-Almás
Antal Béla	„	1879	Kolozsvár
Reichenthal Sámuel	izraelita	1879	Kalocsa
Antoni János	unitárius	1878	Kolozsvár
Antoni Albert	„	1878	Kolozsvár
Lővy Salamon	izraelita	1879	Gy.-Fehérvár
Kajetán Endre	róm kath.	1880	Kolozsvár
Pap Joachim	görög kath.	1879	Báré
Endes Péter m. t.	róm. kath.	1879	M.-Fráta
Weis Mór*	izraelita	1880	Szarvas
Gergely Áron*	unitárius	1878	Pipe
Derzsi Domokos*	„	1875	Medesér
Lőrincz Gyula*	„	1878	Kolozsvár
Összesen: 46.			

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
4. elemi osztály.			
Benczédi Andor	unitárius	1880	Kolozsvár
Sárdi Elemér	„	1881	Kolozsvár
Gyergyai Árpád	„	1881	Kolozsvár
Hutter Gerő	ág. ev. hitv.	1879	Kolozsvár
Bonis Tibor	ev. ref.	1881	Kolozsvár
Beszterczei Lajos	ág. ev. hitv.	1880	Kolozsvár
Demény András	unitárius	1880	Toroczkó
Kun Sándor	„	1878	Kolozs
Hosszú Lajos	„	1879	Kolozsvár
Veszprémi Lajos, m. t.	róm. kath.	1881	Kolozsvár
Jámbrik Károly	ág. ev. ref.	1879	Kolozsvár
Abrudbányai Sándor, m. t.	unitárius	1881	Abrudbánya
Kappel Izidor	izraelita	1880	N.-Selyk
Ferencz Áron	unitárius	1881	Nagy-Ajta
Seibreger Albert	„	1879	Szász-Régen
Gál Sándor	„	1880	Kövend
Antoni István	„	1880	Kolozsvár
Kovács István	„	1881	Kolozsvár
Képes Ferencz	róm. kath.	1881	Abrudbánya
Imre Domokos	unitárius	1880	Fiátfalva
Kahlfürst Imre	„	1882	Kolozsvár
Nagy Ferencz	„	1880	Kis-Kapus
Gálfi Zsigmond	„	1880	Sinfalva
Bányai Mózes, m. t.	„	1881	Közép-Lak
Összesen: 24.			
3. osztály.			
Biasini Sándor	róm. kath.	1881	Kolozsvár
Farkas Gyula	unitárius	1881	Kolozsvár
Veres Lajos	„	1883	Kolozsvár
Rosenfeld Frigyes	izraelita	1881	M.-Ujvár
Kriza János	unitárius	1881	Kolozsvár
Bányai László m. t.	„	1883	Közép-Lak
Győrfi Iván	„	1881	Nagy-Kadács
Székely Jenő	„	1880	Kolozsvár
Paró Lajos m. h.	„	1880	Kolozsvár
Sólyom Imre m. h.	„	1880	Kolozsvár
Összesen: 10.			
2. osztály.			
Blóz Géza	unitárius	1884	Kolozsvár
Abrudbányai Géza.	„	1883	Abrudbánya

Névsor	Vallása	Születési éve	Születési helye
Kovács Kálmán	unitárius	1883	Kolozsvár
Benczédi Ferencz	"	1883	Kolozsvár
Károli Gyula	ev. ref.	1883	Kolozsvár
Weisz Ernő	izraelita	1883	Kolozsvár
Ptacsnik György	unitárius	1883	Kolozsvár
Barabás István	ev. ref.	1883	Kolozsvár
Varga Jenő	unitárius	1882	Mocs
Szabó Zoltán	ev. ref.	1882	M.-Vásárhely
Székely Emil	unitárius	1882	Kolozsvár
Albertfi Elek	"	1880	Kolozsvár
Éjszaki Géza	"	1882	Kolozsvár
Andrási Árpád	"	1883	Kolozsvár
Fülöp Lajos	ev. ref.	1883	M.-Vásárhely
Képes László	róm. kath.	1882	Abrudbánya
Összesen: 16.			
I. osztály.			
Rend Gyula	unitárius	1884	Segesvár
Székely Géza	"	1883	Kolozsvár
Dénes Dezső	ev. ref.	1884	Kolozsvár
Weis Tibor	izraelita	1884	Kolozsvár
Kohn Ödön	"	1884	Kolozsvár
Kohn Andor	"	1885	Kolozsvár
Szigeti Zoltán	unitárius	1884	Kolozsvár
Antoni Lajos	"	1883	Kolozsvár
Ürmösi Zoltán	"	1883	Kolozsvár
Weis Gábor	izraelita	1886	Kolozsvár
Lichtman Aladár	"	1885	Kolozsvár
Hosszú János	unitárius	1883	Kolozsvár
Mikó József	"	1884	Kolozsvár
Összesen: 13.			

X. Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat.

A) Közvizsgálatok.

A rendes közvizsgálatok junius 8-tól junius 21-ig tartattak meg. Az érdemsorozat felolvasása és a tanév ünnepélyes bezárása junius 21-én volt. A magántanulók vizsgálata jun. 22-én tartatott meg.

A VIII. gymnasialis osztály vizsgálata máj. 8-án és 9-én tartatott meg.

B) Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 29 rendes tanuló, 2 magán, 5 ismétlő, összesen 36. Az irásbeli vizsgálat megtartatott máj. 25., 26., 27., 29. és 30-ik napjain.

Feladványok:

1. Magyar nyelvből:

a) A népies elem fejlődése és diadalra jutása a magyar költészetben.

b) Szt. István, mint Magyarország ujjáteremtője.

c) A természettudományok gyakorlati fontossága.

II. Német nyelvből:

„Mátyás király" czimü olvasmány.

III. Latin nyelvből:

„Erdély elfoglalása" czimü olvasmány.

IV. Görög nyelvből:

Xenophon Apologia XXXIII. fejezet.

V. A mathematikából:

a) Algebrai feladat. Van olyan 3 szám, a melyekkel, ha külön-külön és sorban 1-et elosztunk, az első hányados a más kettőnek összegéből kivonva $^{11}/_{24}$-et ad maradékul. A második a máskettő összegéből kivonva $^{5}/_{24}$-et ad maradékul. Melyik ez a három szám?

b) Van egy ferdeszögü háromszög, melynek oldalai *a*) *b*) és *c*). Az ezekkel szembe levő szögek α) β) és γ). Ha ebben a háromszögben a

b) oldal = 153 méter	Mekkora a γ szög?
az α szög = 40° 33′ 13″	„ az *a* oldal?
a β szög = 78° 13′	„ a *c* olgal?

c) Junius 22-én értekezlet tartatott főtisztelendő Ferencz József püspök ur elnöklete alatt, kormányképviselő Nagyságos dr. Finály Henrik magy kir. tankerületi főigazgató úr jelenlétében. Mindenik tanuló szóbeli érettségi vizsgálatra bocsáttatott. Egy ismétlő tanuló azonban nem állott elő.

d) A szóbeli vizsgálat jun. 23., 24., 25., 26-án tartatott meg a vallás és közoktatásügyi miniszter által kiadott érettségi vizsgá-

lati utasitás szerint. Elnökölt főtisztelendő Ferencz József püspök úr. A kormány képviselője fentnevezett dr. Finály Henrik tankerületi főigazgató úr volt.

Az egyház részéről kinevezett vizsgáló biztosok voltak: P. Horváth Kálmán és Kőváry László isk. felügyelő gondnokok.

A szóbeli vizsgálatra állott 35 tanuló: kik közül érettnek nyilvánittatott:

Jeles osztályzattal	3	tanuló
Jó osztályzattal	8	„
Egyszerüen	19	„
Visszavettetett 2 hónapra egy-egy tárgyból .	5	„
Összesen	35	tanuló.

Érettségi vizsgálatra állók közöl készült:

Papi	pályára . .	8
Jogi	„ . .	3
Orvosi	„ . .	3
Gazdasági	„ . .	5
Tanári	„ . .	1
Bányászati	„ . .	—
Vegyészeti	„ . .	—
Mérnöki	„ . .	1
Katonai	„ . .	1
Erdőszeti	„ . .	—
Alsóbb hivatalnoki	„ . .	8
	Összen	30.

Megjegyzés. Az $188^{9}/_{90}$-ik tanév végén 2 hóra visszavetett 3 tanuló szept. 6 án a javitó vizsgát letévén, éretteknek nyilvánittattak.

C) Papi szigorlat.

Papi szigorlat ez évben kétszer tartatott, először 1890. szept. 8-án, mely alkalommal Kovács Imre és Máthé Lajos jó, Kis Aladár elégséges eredménynyel a papi pályára képesítetteknek nyilváníttattak.

Irásbeli zárt dolgozatra a feladat volt: Titus II. 7. 8. „Mindenestől fogva te magadat például adjad a jó cselekedetekben, a tudományban épséget és méltóságot mutass. Tiszta igét, feddhetetlent, hogy a ki annak ellene veti magát, megszégyenüljön, semmi gonoszt nem tudván ti felőletek szólni.“

Másodszor 1891. április 7-én, a mikor Józan Miklós és Pázsint Mihály jeles eredménynyel a papi pályára képesíttetteknek nyilváníttattak

Irásbeli zárt dolgozatra a feladat volt: János VIII. 12. „Én vagyok e világnak ama világossága: a ki követ engem, nem jár a sötétben, hanem életnek világa leszen annak.“

Megjegyzés. Az idei III. éves papnövendékeknek az E. K. Tanács kivételesen megengedte, hogy f. évi okt. hó első felében papi

szigorlatot tehessenek. A következő feladatok adattak fel kidolgozásra:

1. Jézus feltámadása a biblia szerint. (Exegetikai tanulmány.)

2. Az egyház kormányzásában kifejlődött rendszerek közül melyikben érvényesül leginkább az egyház rendeltetési czélja és a vallásszabadság. (Feltüntetve a létező különböző rendszereket s ismertetve különösen az unitárius egyházkormányzatot.)

A dolgozatok a források megnevezésével s a szószerint idézettek megjelölésével, egyike (tetszés szerint) augusztus 10-re, a másika szept. 10-re beadandó a püspökséghez.

XI. ÁLTA[illegible]

STATISTIKA[illegible]

az 1890—91-ik[illegible]

Osztály	Felvétetett év elején									Kimaradt									Ta[illegible]				
	Megelőző osztályból átjött		Új		Ismétlő		Összesen			Meghalt		Időközben kimaradt		Más okból vizsgára nem állott		Összesen				Él[illegible]			
	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Együtt	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Együtt	Összesen	9 évesig	10 éves	11 éves	12 éves
A papnevel[illegible]																							
Papjelöltek*	8	—	—	—	—	–	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	–
III. év. papnöv.	3	1	—	—	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	1	—	1	1	3	—	—	—	–
II. év. papnöv.	7	—	—	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	–
I. év. panöv.	7	—	—	—	—	–	7	—	7	—	–	1	—	—	—	1	—	1	6	—	—	—	[illegible]
A gymn[illegible]																							
VIII. gymn. oszt.	26	1	1	2	3	—	30	3	33	—	1	—	—	2	—	2	1	3	30	—	—	—	–
VII gymn. oszt.	25	2	1	—	1	2	27	4	21	—	—	1	—	2	1	3	1	4	27	—	—	—	—
VI. gymn. oszt.	21	1	11	—	3	2	35	3	38	—	—	—	—	—	2	—	2	2	36	—	—	—	–
V. gymn. oszt.	17	1	3	—	2	—	23	1	24	—	—	—	—	—	1	—	1	1	23	—	—	—	—
IV. gymn. oszt.	20	—	4	—	3	—	27	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	–	—	1
III. gymn. oszt.	27	—	8	—	7	—	42	—	42	—	–	3	—	—	—	3	—	3	39	—	—	—	[illegible]
II. gymn. oszt.	18	—	4	—	1	—	23	—	23	1	—	4	—	—	—	5	—	5	18	–	—	—	[illegible]
I. gymn. oszt.	20	1	22	—	3	—	45	1	46	—	—	4	—	—	1	4	1	5	41	1	3	11	1[illegible]
Az elem[illegible]																							
4. elemi oszt.	12	1	9	2	—	–	21	3	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	1	10	8	4
3. elemi oszt.	6	1	3	—	—	—	9	1	10	2	—	1	—	1	—	4	—	4	6	2	3	—	—
2. elemi oszt.	9	—	7	—	—	—	16	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	16	—	—	—
1. elemi oszt.	—	—	43	–	—	—	13	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	13	—	—	—
Mindhárom[illegible]																							
Papnevelő intézetb.	25	1	—	—	—	—	25	1	26	—	—	1	—	—	1	1	1	2	24	—	—	—	—
Gymnasium	114	6	54	2	24	4	252	12	264	1	1	12	—	4	5	17	6	23	241	1	3	11	29[illegible]
Elemi iskola	27	2	32	2	—	—	59	4	63	2	—	1	-	1	—	4	—	4	59	32	14	8	4
Összesen	226	9	86	4	24	4	336	17	353	3	1	14	—	5	6	22	6	29	324	33	17	19	33

* Papjelöltek, kik szigorlatot tettek.

…ÁNOS
…KIMUTATÁS
…anévről.

…v végén vizsgálatra állott																						Osztályozás eredménye						
…r szerint										Illetőség szerint		Nemzetiség szerint			Vallás szerint							Érdemsorozat						
	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves	21 éves	Idősebb	Kolozsvári	Vidéki	Magyar	Román	Szász	Unitárius	Agost. ev.	Ev. ref.	Róm. kath.	G. kath.	G. kel.	Izraelita	Jeles (1)	Jó (2)	Elégséges (3)	Elégtelen (4)	Feltétlenül átvitetik	Javitásra utasittatik	Ismétlésre utasittatik
…ntézetben																												
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8	8	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	2	—	—	8	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	7	—	—	7	—	—	—	—	—	—	1	3	3	—	7	—	—
—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	6	6	—	—	6	—	—	—	—	—	—	1	3	2	—	6	—	—
…iumban																												
—	—	—	—	—	5	8	10	5	2	5	25	25	2	3	18	3	1	3	1	1	3	2	10	18	—	30	—	—
—	—	—	2	5	8	6	4	2	—	3	24	25	—	2	18	1	4	—	—	—	3	2	12	6	7	20	4	3
—	—	1	12	9	7	3	3	1	—	4	32	31	3	2	22	2	2	2	2	1	5	3	7	19	7	29	4	3
—	1	3	6	8	1	3	1	—	—	4	19	21	1	1	11	1	5	3	1	—	2	3	4	17	—	23	—	—
—	6	10	7	3	—	—	—	—	—	9	18	23	2	2	12	2	2	9	2	—	—	3	5	11	8	19	2	6
1	8	7	5	4	—	—	—	—	—	11	28	35	1	3	23	3	3	4	1	—	5	4	6	21	8	31	4	4
3	5	2	1	—	—	—	—	—	—	7	11	15	2	1	11	1	2	—	2	—	2	3	5	9	1	17	—	1
5	2	1	1	—	—	—	—	—	—	13	28	34	2	5	18	5	4	3	2	—	7	5	14	14	8	33	3	2
…skolában																												
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	21	—	3	17	3	1	1	—	—	1	9	8	4	3	21	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6	—	—	4	—	—	1	—	—	1	1	2	3	—	6	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	4	16	—	—	10	—	4	1	—	—	1	6	5	5	—	16	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	16	—	—	7	—	1	—	—	—	5	3	6	4	—	13	—	—
…anfolyamon																												
—	—	—	—	—	—	2	2	2	18	—	21	24	—	—	24	—	—	—	—	—	—	3	6	7	—	16	-	
9	22	24	34	29	21	20	18	8	2	56	185	209	13	19	135	19	23	24	11	2	27	21	63	115	39	202	20	19
1	—	—	—	—	—	—	—	—		40	19	56	—	3	38	3	6	4	—		8	19	21	16	3	56	—	3
20	22	24	34	29	21	21	20	10	20	96	228	289	13	22	197	22	29	28	11	2	35	46	90	138	42	204	20	22

XII. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak.

1. Ösztöndijak.

a.) Koncz János alapitványból évfolytán kiadatott 24 tanulónak havonként 2 frt 50 krjával összesen 600 frt. Ebből részesültek: Biró István VIII., Balázs Ferencz, Dimény Mózes, Kisgyörgy Lajos, VII., Koncz József VI., Dézsi Ferencz, Nagy Béla, Miklósi Ferencz V., ifj. Pál István* papn., Miklósi Ferencz V., Kovács István* VI., Jakab Miklós VIII., Barabás Ábel, Kádár László IV., Molnár János, Ütő Áron, Lukácsi József III., Demény István,* Kelemen István, Baló Dénes, Rend Aurél, Antoni Albert, Veress Gyula* I., Demény András 4. el. Blóz Géza 2. el,

b.) Koncz János alapitványból naponként ebédet kaptak, mely 10 hónap alatt 150 frtba került; Májai Mihály VIII., Nagy Lajos VII., Szabó Dénes VI., Nagy Jenő* V.

c.) A Fejér Ödön alapitványból kiadatott 47 frt 84 kr., melyből két tanuló közül egész évben egyik-egyik kapott 23 frt 92 krt.

d.) K. Nagy Sándor alapból (25 frt) havonként 2 frt 50 krt kapott Nemes Dénes I. gymn. oszt. tanuló.

e.) A Kelemen Benő alapitványból naponként kaptak 1—1 czipót, melynek értéke 10 hóra 80 frt; Gál Pál, Raffaj Dániel VIII., Marosi Lajos II. Máté Ferencz I. o. tanuló. Antonya Mihály* I.

f.) A laborfalvi Berde Mózes és Márkus Terézia alapitványból naponként 1—1 czipót kaptak (10 hóra 80 frt); Bedő Ferencz, Deák Izsák VIII., Pálfi Zoltán III., Bedő Béla I. oszt. tanulók.

g.) A Koronka Mátyus alapitványból havi részletekben 3 frtot élveztek (69 frt), Geréb Zsigmond* II. papn., Gelei András* papn., Nagy Lajos I. papn., Vas Miklós VII. o. tanulók.

h.) A Kern. Szilvásy alapitványból két részletben 10 frtot kapott; Vernes Sándor III., gymn. oszt. tanuló.

i.) A Mártonfi Gergelyné szül. Koncz Juliánna alapitványból félévenkint kiadatott 150 frt. Ebből részesültek 25—25 frtjával; Geréb Zsigmond II. papn., Máté István* VIII., Pálfi Márton VII., Rédiger Árpád VI. o. tanulók.

j.) A májusi alapból, melyet a néhai boldogemlékü Kriza János püspök osztálytársaival alapitott volt mesterek képzésére, két részben 8 frttal segélyeztetett: Kovács Elek 1. év. kép. növ.

k.) A Kovács Árpád alapitványból, melyet a néhai boldog emlékü bágyoni Kovács Dénes alapitott, havonként 2 frt 50 krt (25 frt) kapott: Ürmösi József I. o. tanuló.

l.) Kőváry László érdemes isk. felügyelő-gondnok úr az 1890—91. évre is 80 frtot ajánlott fel, melyből naponként a következő tanulók kaptak 1—1 czipót: Fodor Máté VII., Kriza András, Rédiger Pál V., Fodor Ferencz IV., Pálfi József II. o. tanulók.

A *-gal jegyzettek elégtelen osztályzat vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek fel.

m.) Az erdélyi kincstári ösztöndijból (240 frt); Ürmösi Károly VIII., Ürmösi Károly VII., Simándi József VI., Ürmösi Sándor III. o. tanulók.

n.) A sepsi-szt.-iváni Szentiványi Jenő alapitvány 1889. január 1-étől 1890. jan. 1-ig járó 8 frt kamatjából az alapitólevél értelmében tankönyvek vásároltattak az alábbi szegénysorsu, unitárius vallásu elemi osztálybeli tanulók részére; Kovács István, Ferenczi Áron, Antoni István, Kun Sándor, Gál Sándor, Imreh Domokos, Gálfalvi Zsigmond 4. el, Kriza János, Györfi István 3. el., Ürmösi Zoltán, Mikó József, András Árpád, Deák András, 1. el. o. tanulók.

o.) Az 1863-ban végzettek alapjának kamatja (24 frt 99 kr.) kiosztatott: Geréb Zsigmond II. papn., Kelemen Árpád I. papn., Kelemen Kálmán VIII. Kelemen György V. o. tanulók közt.

Az ösztöndijak értéke együtt: 1588 frt 79 kr.

2. Jutalmak.

Az érdemsorozat alkalmával a következő jutalmak osztattak ki:

A Paget Olivér alapitványból az angol nyelv tanulásában a pályázati vizsgán kitünt előhaladását az első, vagy a 100 frtos dijat nyerte: Vári albert III. év. papn., a második, vagy 50 frtos dijra pályázott Vas József I. év. papn., de mivel a mult évi pályázata óta nem mutatott fel kellő haladást s igy a mértéket nem ütvén meg, az 50 frt pályadij nem adatott ki, hanem fentartatott a jövő isk. évre; a harmadik, vagy 25 frtos dijat nyerte: Pálfi Márton VII. o. t. Lőfi Ödön I. év. papn., pedig dicsérettel emlitettik meg, mint a ki nagy szorgalmat tanusitott az angol nyelv tanulásában.

A Bulyowszkyné szül. Szilágyi Lilla alapitványból az 5 frtos pályadijat, az ifjuság által szerkesztett „Remény“ cz. heti lapban az év folyamán megjelent költői müveiért nyerte: Demeter Dénes II. papn.

A Kövendi Szász Gergelyné szül. Incze Klára alapitványból az 5 frt pályadijat a „Hazaszeretet“ szónoki beszéd kidolgozásáért nyerte: Simonfi Márton VII. o. t.

A Fejér Márton alapból a szépirásért nyertek: Simonfi Márton VII. o. t. 2 frtot, Dézsi Ferencz V. o. t. 1 frtot.

Az özv. Pap Sándorné szül. Kovács Katalin 100 frtos alapitványából egy újévi beszéd irására kitüzött 5 frt pályadijat elnyerte: Vári Albert III. év. papn.

P. Horváth Kálmán nevelésügyünk buzgó Maecenása, derék isk. felügyelő gondnok úr, mint az előbbi években, ugy most 100 frtot tűzött ki oly formán, hogy 50 frtot kap az, ki az érettségi vizsgát tiszta jelesen teszi le, ezt elnyerte Fon Béla VIII. o. t. A másik 50 frt 10—10 frtjával a VI. és VII. osztály azon növendékei között osztatik ki, kiknek minden tárgyból jeles osztályzatuk van; nyertek: Ferencz József, Pálfi Márton VII., Simándi József, Veres Gábor és Botár János VI. o. tanulók.

Kőváry László a tudomány buzgó patronusa, áldozatkész isk. felügyelő gondnok úr a mult tanév végén jutalmakat tűzött volt ki népregékre és népmondákra, az első vagy 5 frtos dijat elnyerte: Demeter Dénes II. év. papn., a másodikat vagy 3 frtos dijat: Veres Gábor VI. o. t.

Ugyancsak Kőváry László 3 tallért tűzött ki annak, ki a tanévben a legnagyobb gonddal készitette irodalmi dolgozatait, nyerte Ferencz József VII. o. t.

Főmérnök Widt Béláné, szül. Boér Ilona úrasszony Kovács Jánosné, néhai Kriza Lenka koporsójára teendő koszorut 10 frton váltotta meg, mely összeg az adományozó saját kivánsága szerint egy kitünő tanulónak itéltetett oda; nyerte Kriza János I. o. t.

Az ifj. Peile István-alapból 84 frt osztatott ki jutalomképpen a minden tárgyból jeles osztályzatot nyert és jó magaviseletü tanulók között; ez összegből 6—6 frtot nyertek: Sipos Gábor V., Haftl József, Sipos Aladár IV., Ürmösi Sándor, Hunwald Ákos II., Mikó Imre, Smiel Mór, Sárdi Ákos II., Mikó Lőrincz I. o. tanulók; 5—5 frtot: Dézsi Ferencz V., Betzkai János IV., Feldheim Béla, Lukácsi József III., Máté Ferencz, Ádámosi Gábor I. o. tanulók.

Sipos Gábor ügyvéd 20 frankot tűzött volt ki jutalmul a VI.—VIII. osztály azon növendékeinek, ki magyar irodalmi dolgozataikat a legmagyarosabb stylusban és leghelyesebben készitik; ebből 5 frankot nyert Ürmösi Károly VIII., 10 frankot Pálfi Márton VII., 5 frankot Simándi József VI. o. t.

Ifj. Lászlóczky Sámuel 20 frtot ajándékozott az ifj. dalkörnek, atyja, néhai Lászlóczky Péter egyh. tanácsos temetésén való működéseért. Ebből 10 frtra a dalkör részére kották vásároltattak, 10 frt pedig az énektanulásban mutatott szorgalom jutalmazására szétosztatott; nyertek 1—1 frtot: Sándor Géza II., Nagy Lajos I. év. papn., Májai Mihály, Ürmösi Károly, Balázs Ferencz VII., Fodor Jenő V., Ruzitska Lajos, Vernes Sándor III., Sárdi Ákos II. o. tanulók.

Kőváry László „Okmánytár az 1848—49-iki erdélyi eseményekhez“ cz. művéből 1—1 példányt a kitünő tanulásért nyertek Ürmösi Károly, Schuszter Erich és Fon Béla VIII. o. tanulók.

Kovács Albert, a prot. egyl. volt titkára könyvajándékából a jó tunulásért nyertek: Vári Albert III. év. papn., „A magyar orsz. prot. egyl. évkönyve“ 2 kötet, Szász András II. év. papn. „Magyar prot. egyháztört. monographiák“ 2 kötet és Nagy Lajos V. év. papn. „Nagy papok életrajza“ 1 kötet.

Kriza Gyula magy. kir. pénzügyi titkár könyvajándékából az angol nyelvben tett előhaladásért 1—1 angol könyvet kaptak: Ferencz József, Hunvald Lajos, Balázs Ferencz VII., Simándi József és Veres Gábor VI. o. tanulók.

Kovács János igazgató-tanár könyvajándékából az angol nyelvben mutatott igyekezetért és szorgalomért az „Unitarian Reviw“-ből 2—2 példányt kaptak: Szász András II., Nagy Lajos, Vas József és Lőfi Ödön I. év. papn.

Kőváry László „történeti adomák“, „Erdély története“ stb. művéből 1—1 példányt nyertek szabadkézi szép rajzaikért: Kriza András, Szabó Árpád, Boldor László, Medveczki László, Rediger Árpád V., Haftl József, Duha Dénes, Keleti Géza IV., Polgári István, Bedő Bálint III., Sárdi Ákos II., Mikó Lőrincz, Strobel Jeromos, Antoni János I. o. tanulók.

A tornavizsgálat alkalmával, mely jun. 2-án nagy és válogatott közönség jelenlétében tartatott meg a városi Tornavivodában, a jeles tornászok jutalmazására az iskolai igazgatóság ajándékozott 5 tallért, Hajós János isk. felügyelő gondnok 2, Petrán József hirlapiró 1, Péterfi Dénes lelkész-tanár 1, Imre Gérgely tornaegyl. titkár 1. Vécsei Sámuel 1, Névtelen 1 és Boros György theol. tanár Petőfi Hazafias költeményeit, melyekből nyertek: Ferencz József VII. o. t. 1 tallért, Velics Ödön VIII. o. t. 1 tallért, Tóth György VII. o. t. 1 tallért, Tóbiás József VI. o. t. 1 tallért, Valsz Lajos V. o. t. 1 tallért, Pálfi Márton VII. o. t. 1 tallért, Csegezi Sándor VI. o. t. 1 tallért, Almási Ferencz VI. o. t. 1 tallért, Fodor Zoltán II., Székely Sándor I. o. t. 1—1 tallért, Balázs Ferencz VII. o. t. 1 tallért, és Orlea Tivadar VI. o. t. Petőfi Hazafias költ. cz. könyvet.

Kőváry László isk. felügyelő-gondnok az orsz. torna-versenyre menőknek 10 frtot ajándékozot szétosztás végett, melyből 2—2 frttal segélyeztettek: Pálfi Márton, Csiki István, Ürmösi Károly, Balázs Ferencz VII., Orlea Tivadar VI. o. tanulók.

Az elemi osztályokban a jó tanulásért és jó magaviseletért a következő tanulók kaptak szép jutalomkönyveket Kiss Sámuel 5 frt adományából: Benczédi Andor, Sárdi Elemér, Gyergyai Árpád, Hutter Gerő, Bónis Tibor, Demény András, Beszterczei Lajos 4. el., Biasini Sándor, Farkas Gyula, Veress Lajos 3. el., Blóz Géza, Kovács Kálmán, Abrudbányai Géza, Benczédi Ferencz, Weis Ernő, Károli Gyula, Ptacsnik György 2 el., Rend Gyula, Székely Géza, Dénes Dezső és Weis Tibor 1. el. o. tanulók.

A kiosztott jutalmak értéke, nem számitva a könyveket: 410 frt.

3. Segélyezések.

A lefolyt tanévben is az emberbaráti nemes szeretetnek s jótékonyságnak igen szép jelét adták az alább közölt nemes emberbarátok, kik vallásfelekezeti különbség nélkül segítették elő szegénysorsú ifjainknak a tanulást.

a) Főtisztelendő Ferencz József püspökné szives közbenjárása következtében hetenkint ebédet főztek: Ferencz Józsefné, Boros Györgyné, Endstrasser Benedekné, Kozma Ferenczné, Létai Gáborné és Nagy Elekné, melyből naponként részesültek: Fodor Máté VIII., Csiki István, Vas Míklós VII., Lőrincz Dénes VI., Almási Ferencz V., Vernes Sándor, Bedő Béla III., Miklós Zsigmond I. o. tanulók.

b) Ezenkivül részint egész kosztot, részint reggelit és ebédet, illetőleg ebédet és vacsorát adtak a következő nemeskeblü tanügybarátok. Benczédi Gergelyné Baló Dénes I. o. t. ebédet, özv. Benkó Ferenczné Kászoni Árpád III. o. t. ebédet, Éjszaky Károlyné Gálfi

József III. o. t. reggelit és ebédet, Fekete Páln · het. 2-szer Kórodi János III. o. t. ebédet, Gál Simon Imre Domokos 4-ed o. t. ebédet, Kovács János igazgató-tanár Nagy Béla V. o. t. egész kosztot, Lőrinczi József Szentmártoni Bálint III. o. t. ebédet, Marosi Gergelyné Marosi Lajos II. o. t. ebédet, Mikó Imréné het. 2-szer ebédet, Székely Sándor I. o. t. Mózes Andrásné het. 1-szer ebédet, Ütő Áron III. o. t. Nagy Gábor ebédet, Nagy Vilmos III. o. t. Péterfi Dénesné egész kosztot, Bodó Mihály II. o. t. Szigeti Miklósné ebédet, Kádár László IV. o. t. Ulár Pálné egész kosztot, Balogh Lajos IV. o. Weis Miksáné ebédet, Máté Ferencz I. o. t. és Vécsei Sámuel ebédet Seibriger Albert 4. e. oszt. tanulónak. Összesen 17-nek.

4. Javadalmak.

A „Zsuki László“ alapitványból bejött: 52 frt 50 kr, patrociniumból: 36 frt 80 kr és temetési díjakból: 5 frt, a mi összesen tesz 94 frt 30 krt, a mely összeg az egyenruhás tanulók közt divisió czimen osztatott ki.

Legatiokból az illető legatusoknak volt 640 frt jövedelmök. Iskolai kórháztartozás czimen több beteg tanulónak elengedtetett 47 frt, iskolai tartozás czimen pedig egyes hivatalnokoknak, isk. szolgáknak s más szegénysorsu tanulónak 340 frt 90 kr. Érettségi vizsga díjat 4 frtot (56 frt) az E. Kép. Tanács elengedte a következő tanulóknak: Májai Mihály, Sükösd Zsigmond, Deák Ferencz, Deák Izsák, Péterfi Albert, Gál Pál, Fodor Máté, Szathmári Pál, Raffai Dániel, Biró István, Csegezi Árpád, Németh Ödön, Jakab Miklós Szőke József.

A papjelöltek, papnövendékek és felosztályi tanulók a magán tanitásért kaptak pénzben: 3588 frtot.

Ezenkivül egész kosztja volt 7-nek, ebédje és vacsorája 6-nak ebédje és reggelije 1-nek, ebédje 12-nek, vacsorája 5-nek és reggelije 4-nek.

A javadalmak értéke, nem számitva a kosztot, teszen: 5066 frt 20 krt.

A rongyos egylet szives adományából ruhanemüvel segélyeztetett 5 el. o. tanuló.

A kapu előtti kifli árulásért járó czipót naponként kapta: Szentmártoni Bálint III. o. t.

Fogadják a fennebb elősorolt nemesszivü adakozók e helyen is a szegény székely tanuló ifjak nevében az igazgatóság hálás köszönetét.

XIII. Tanszerek.

1. Főiskolai könyvtár. A könyvtárt 1890. juliustól 1891. juliusig 80 kivevő használta, kik kivettek 142 müvet 201 kötetben és 287 füzetben.

Gyarapodás vétel utján csekély volt, mert a Bölöni Farkas Sándor-, Simén- és Augustinovich-alap ide fordítható jövedelmét nem használtuk az idén föl. Fölhasználjuk majd a jövő isk. évben, mi-

kor a könyvtárnok rendes tanár lévén, elég időt fordithat a könyvtár ügyeinek gyökeresebb rendezésére. Vásároltunk a Farkas-alapból 3 művet 4 kötetben és meghozattunk 14 folyóiratot. Ugyancsak a Farkas-könyvtár részére érkezett a m. tud. akadémiától 17 mű, 6 kötet és 11 füzetben.

A tanári kar részére a következő folyóiratok jártak: Századok, Tört. Tár, Tört. Életrajzok, Magyar Nyelvőr, Magyar Könyvszemle, Magyar Philosophiai Szemle, Budapesti Szemle, Egyetemes közoktatásügyi Szemle, Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny, Orvostermészet-tudományi Értésitő, Osztrák-magyar monarchia irásban és képben. Akadémiai Értesitő, Archeologiai közlemények, Erdélyi Muzeum-Egylet bölcselet-, nyelv- és történelem-tudományi szakosztályának kiadványai, Petőfi-Muzeum, Keresztény Magvető, Unitárius Közlöny, Egészségtani Lapok, Néptanitók Lapja. Az amerikai unitárius társulat Kovács János tanár útján az Unitarian Review-t küldötte; dr. Brassai Sámuel a Természettudományi Közlöny-t ajándékozta.

S mindezeken kivül az „Unitárius Közlöny“ szerkesztősége a Közművelődés 1888/91., az Iskolai Szemle, Ev. Egyház és Iskola, Egyet. Közoktatásügyi Szemle 1889/91; Ev. Népiskola 1889/90; Magyar Közigazgatás, Iskola és Szülőház 1890 91. évfolyamait küldte meg könyvtárunknak némi hiányokkal; a „Keresztény Magvető“ szerkesztősége a Szabad Egyház 1887, a Sárospataki Lapok 1886/89, Sárospataki Ifjusági Közlöny 1888/89, Debreczeni Prot. Lap, Magyar Zsidó Szemle, Ev. Egyház és Iskola, Család és Iskola, Prot. Közlöny, Prot. Egyházi és Iskolai Lap, Egyet. Közoktatásügyi Szemle 1889. évfolyamait szintén hiányokkal.

Ajándékozás útján ez évben is jelentékeny volt könyvtárunk gyarapodása. A Brassai-könyvtár ily módon szaporodott 92 művel, a Vegyes-könyvtár 378 művel. Ajándékoztak: a főiskolai ifjusági olvasó-egylet 202 művet (régi folyóiratok); dr. Brassai Sámuel 92, isk. igazgatóság 125 művet (értesitők; E. K. Tanács 20, Ker. Magvető szerkesztősége 10, Unitár. Közlöny szerk. 8, gr. Kuun Géza, Nagy Béla, Schuszter Erich, Hornyánszki Viktor 1—1 és Thoroczkai Károly 8 művet; Bálinth Gábor 1 értekezést kéziratban a tamul nyelvről.

Egész évi gyarapodás 435 mű 514 ktben és 23 füzetben. A áll jelenleg 21,732 műből 29,971 ktben. Legközelebb tehát eléri a 30,000 kötetet s így nagyságra az erdélyi könyvtárak közt a 6-ik helyet foglalja el.

2. A természettani gyüjtemény számára következő eszközök szereztettek: Gramme-féle villanymotor 17 frt 50 kr. Lencseállvány fémből 8 frt. Kettős domború üveglencse 2 frt 20 kr. Geisler csövek 5 frt 50 kr. Vegytani szerek 5 frt 54 kr. Ásványtartó állvány 9 frt 50 kr. Üvegre iráshoz gyémánt 7 frt. Spectral-tábla 3 frt

20 kr. Ennek vászonra huzása 1 frt. Ásványtartó doboz 15 frt 75 kr. Kétkaru mérleg 3 csészével 48 frt. Decimalis mérlegminta 8 frt 50 kr. Inductio készülék javitása 8 frt. Apróbb javitások 12 frt. Összesen 151 frt 69 kr.

XIV. A főtanoda kórháza.

Az $189^0/_{91}$-ik isk. év egészségi állapota, az iskolai orvos jelentése szerint általában kedvező volt; mert az egész év folyamán a kórodában egy haláleset sem fordult elő s a beteg létszám sem emelkedett magasra. A kanyaró-járvány az igaz, hogy főtanodánkat sem kerülte el, de szelid lefolyásu volt. A kanyaró az összes beteglétszámnak majdnem felét tette ki.

A korodában 19 beteg feküdt, de a kik mind felgyógyultak; 45 pedig fenjárólag kezeltetett az iskolai orvos által.

A kórházra tett kiadások: élelmezés, gyógyszer, fütés, világitás, mosás stb. 186 frt, mely összegből az ápolt betegek 51 frt 12 krt téritettek meg, az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak, elengedett 47 frt 2 krt. Az isk. igazgatóság vásárolt egy hordozható ürszéket 12 frton.

Orvosi tiszteletdij 50 frt.

Megyjegyzendő, hogy — vallásfelekezeti különbség nélkül — a kórházban az ápolás, fűtés világitás, mosás és gyógykezelés ingyen történik. Tehát csak a gyógyszert téritik meg a tehetősebbek.

A kórház rendes orvosa dr. Veres Lajos városi alorvos volt, ki lelkiismeretes buzgósággal látogatta és gyógyitotta a betegeket úgy a kórházban, mint a főtanodában.

Barabás Károly betegápoló, valamint neje, szintén önfeláldozó buzgósággal és a nála tapasztalt gyöngédséggel ápolta a beteg növendékeket.

A kórház-felügyelőséget, az E. K. Tanács megbizásából, ez évben is Kovács János ig. tanár vitte.

Kórházfelügyelőnő főtiszt. özv. Kriza János püspökné volt, ki többször meglátogatta s szavaival vigasztalta az édes atyai-anyai hajléktól távol levő betegeket.

A kórház-alap javára dr. Horváth József, a Ferencz József rend lovagja, a berlini magyar egylet elnöke, hálája jeléül, élethossziglan, évenként 50 frtos alapitványt tett. E tanévre járó összeget meg is küldötte. Fogadja a nemeskeblü hálás emberbarát az isk. igazgatóság őszinte köszönetét.

Ezúttal újból ajánljuk az érdekelt szülők becses figyelmébe. hogy az isk. kórház részére bárminémü segélyt s különösen ágyneműt szivesen és köszönettel fogadunk, mivel a kórház alaptőkéjét az épitkezés alkalmával történt költségek nagyon felemésztették.

XV. Ifjusági egyletek és alapok

A papnövendékek olvasó-egyesülete" — melynek védnöke Boros György tanár, elnöke Gál József isk. főnök, majd eltá-

vozása után Vári Albert isk. főnök volt — tartott 26 gyűlést, meyeknek tárgyai: szavallatok, fölolvasások, vitatkozások s egyéb egyleti ügyek voltak. A tagok száma 17 volt.

Az egylet mindkét félévben tartott egy-egy vitatkozást. Az első félévi vitatkozás ez volt: „A szószék kicserélés helyes e vagy nem?“ A második félévié pedig ez: „A cultusban a művészeteknek jótékony hatásuk van-e a vallásosság ébresztésére?“ A tagok többsége védnökkel együtt az elsőre nézve úgy döntött, hogy a szószék kicserélés helyes, a másodikra nézve pedig úgy, hogy a középuton haladó művészeteknek a cultusban jótékony hatásuk van a vallásosság ébresztésére.

Irodalmi pályázat szintén egy-egy volt hirdetve. Az első félévi pályatétel volt; „Baur élete és munkássága s magyarul megjelent művei tüzetes ismertetése.“ Beérkezett 1 pályamű. Nyert 1 drb, 10 frankos aranyat Sándor Géza II. éves papn. A második félévi pályatétel volt: „Mik az egyh. beszéd hatásának a biztositékai?“ Beérkezett 1 pályamű. Nyert 1 drb. 10 frankos aranyat Nagy Lajos I. éves papn.

Szavallati nemes verseny kettő volt. Az első félévin jegyzőkönyvi dicséretet nyert Sándor Géza II. éves papn., a második fvn pedig Nagy Lajos I. éves és Szász András II. éves papnövendékek. Szavallati díjas verseny is kettő volt. Mind a kettőn könyvjutalmat nyert Sándor Géza II. éves papnövendék.

Az egylet „Egyházi Lap“ cz. folyóiratából ez év folyamán megjelent 13 szám. Szerkesztette Szász András II. éves papnövendék. Tartalmát vallásos hangulatu költemények, imák, bibliai tanulmányok s korszerü kérdések fejtegetései képezték.

Az egylet könyvtára vétel és egyes ügybarátok szivessége folytán ez évben is gazdagodott. Ajándékoztak: Boros György védnök úr: „A Prot. Egyh. és Isk. Lap“ 1888. évi folyamát, a „Dávid F. Egylet“: „Officium Divisium“, „Szentek élete“ cz. műveket s Biró Lajos egyl. tag „Trifolium“ cz. beszélygyüjteményt. Megvétettek: Christopher J. Street, M. A. „Jesus, the Prophet of God“, dr. Kohn S: „a szombatosok“, Chinigny K.: „A pap, a nő és a gyóntatószék“ cz. művek.

Az egylet részére a lefolyt isk. évben a következő lapok és folyóiratok jártak: „Sárospataki Lapok“, „Sárospataki ifjusági közlöny“, „Protestáns pap“, „Prot. Egyh. és isk. lap“, „Család és Iskola“, „Keresztény Magvető“ és „Unitárius Közlöny“ (mindkettő a szerkesztők ajándéka)

2. „Az ifjusági olv. egylet“ védnöke volt Péterfi Dénes lelkész és tanár; elnöke Szász András II-od éves papn. Tartatott ez évben összesen 24 gyűlés, melyeknek tárgyai szavalatok, felolvasások, vitatkozások s más egyleti ügyek elintézése voltak.

Mindkét félévben tartatott egy-egy szavalati nemes verseny, melyeken jegyzőkönyvi dicséretet nyertek, komoly irányban: Sándor Géza II. éves papn. és a második félévin: Lőfi Ödön I. éves papn. Pálfi Márton VII. o. t., Landesmann Mór VII. o. t. és Desbordes Ernő

VI. o. tanulók; vígirányban: Sófalvi Gyula VII. és Peller Izidor VI. o. tanuló.

Az egylet czéljához hiven a szellemi munkásság felébresztésére törekedvén: jutalmak kitüzése által is igyekezett azt előmozditani. Mindkét félévben tartott szavalati díjas versenyt; költői és prózai irodalmi pályázatot. Az előbbire értékesebb könyvek, az utóbbira 3—3 frt jutalom volt kitüzve. Komoly irányu szavalattal mind a kétszer: Sándor Géza II. éves papn. győzött, ki is Endrődi S.: „Gyermek“ czimü, és Tompa M. „Haldokló mellett“ cz. költeményének legsikerültebb szavallatáért: Az aradi vértanuk Albumát és Arany kissebb költeményeit nyerte. A vigirányban Garay J. Obsitos cz. humoros költeményének sikerült szavalatáért, Vörösmarthy Életrajzát Gyulaitól: Sófalvi Gyula VII. o. t., Ábrányi E. „Monolog ellen“ cz. monologjának szintén sikerült szavalatáért Petőfi Költeményeit: Peller Izidor VI. o. t. nyerte.

A költői irodalmi pályázat tételei: egy őszi dal és egy alkalmi költemény irása voltak.

Az elsőre 11, a másodikra 7 pályamunka adatott be, melyek közül a 3 frt jutalmat az őszi dalért: Lőfi Ödön I. éves papn., az alkalmi költeményért (Márcz. 15-ére): Demeter Dénes II éves papn. nyerték.

A prózai pályázat tételei: A regény és novella közt párhuzam; a magyar nép dalköltészetéről tanulmány irása voltak. Az elsőért 3 frt jutalmat Simonfi Márton VII. o. t., a másodikért: Demeter Dénes II. éves papn. nyerték.

E pályázatok mind igen szépen sikerültek. Minthogy a tudományok különböző ágai iránti hajlamokat az isteni bölcsesség az ifjuság között megosztotta, az egylet erre is tekintettel lévén elődök bölcs példája szerint kivánt eljárni, midőn a középiskolai tanulmányok minden ágát felölelő májusi nagy pályázatra ez évben is kitüzte a következő tételeket, hogy az ifju erők hajlamainak minden irányban tért nyisson.

1.) Társadalmi tétel: „a nemzeti érzés ápolásának eszközei.“ Beadatott 2 pályamunka. 5 tallér jutalmot nyert: Simonfi Márton VII. o. t.

2.) Irodalmi tétel: Arany mint ballada iró. 5 tallér jutalmat nyert: Deák Ferencz VIII. o. t. mint egyedüli pályázó.

3.) Neveléstani tétel: „Lehetséges e a szorgalmot a tanulóban felkelteni s ha lehetséges, minő módokkal történhetik ez?“ 5 tallér jutalmot: Nagy Lajos I. év. papn. nyerte.

4.) Történelmi tétel: „Lengyelország hanyatlásának és bukásának okai és következményei.“ A kitüzött 5 tallér jutalmot: Balázs Ferencz VII. o. t. nyerte, minthogy a másik pályamunka is figyelmet érdemlő volt: Kovács János igazgató úr, mint biráló, annak a szerzőjét: Veres Gábor VI. o. tanulók 1 tallérral ajándékozta meg.

5.) Természettani tétel: „Az agyagról földtani, vegytani és ipari tekintetben.“ Az 5 tallér jutalom a beérkezett 2 pályamunka szerzői: Benczédi Domokos II. év. papn., és ifj. Ferencz József VII o. t. között megosztatott.

6.) Latin nyelvből: Horatius Vergiliushoz irt költeményének (midőn ez Görögországba utazott,) magyarra forditása volt kitüzve versben. 5 forditás adatott be. A 3 tallér jutalmot az 5-ik számu szerzője: Deák Ferencz VIII. o. t. nyerte.

Az egyletnek azon czélja ellenére, hogy tagjai egy kitüzött kérdés felett nézeteik önálló és szabatos kifejezésében, a másokéval való összehasonlitásban, s igy létrejövő eszmecsere által fogalmaik tisztázásában, értelmök fejlesztésében, magokat gyakorolhassák: mindkét félévben tartott egy-egy vitatkozást a következő tételek felett: „kül- vagy belellenség ártott-e többet hazánknak?“ „Ki vétkezik nagyobbat, ki testvérével, vagy a ki jó barátjával szemben követ el igazságtalanságot“? Az első kérdés oda döntetett el, hogy a belellenség ártott többet hazánknak“; a második eldönthetetlennek nyilvánittatott.

Az egyletnek Lőfi Ödön, Demeter Dénes és Simonfi Márton egymást időnként felváltó szerkesztők által szerkesztetett „Remény“ czimü heti lapjából 23 szám jelent meg, ezekben több sikerült költemény, elbeszélés, leirás stb.

A ifjuság okt. 6-ikán és Mártius 15-ikén szépen sikerült ünnepélyeket rendezett. Azon imát: Vári Albert, beszédet: Demeter Dénes mondott, szavalt ifj. Pál István I. év. papn. (eltávozott); közremüködött az ifj. Dalkör és az Apolló kör; ezen imát: Szász András. beszédet: Szenkovits Aurél VIII. o. t. mondott, szavaltak: Sándor Géza és Szathmári Pál VIII. o. t. és az ifj. dalkör több sikerült darabot énekelt.

Az egylet olvasó termébe a következő lapok és folyóiratok jártak: Keresztény Magvető (szerk. ajánd.), Századok, Figyelő, Budapesti Szemle, Hazánk, Egészségtani lapok, Magyar Szalon, Akadémiai Értesitő, Unitárius Közlöny (szerk. ajánd.), Vasárnapi Ujság, Bolond Istók, Budapesti Hirlap, Fővárosi Lapok, Ellenzék, Erdélyi Hiradó (később a kiadó szivességéből dijtalanul járt), Közérdek és Aranyosvidék, mind kettő a szerkesztők ajándéka.

A könyvtárból a használhatatlanná vált könyvek közül több elárvereztetett, melyek helyet ujjak szerzése elhatároztatott.

Vétel és szives adományozás folytán a könyvtár ez évben is gyarapodott.

Ajándékoztak: Veres Sándor ügyéd úr „Torda őscsaládai“ cz. saját munkáját; Biás István, Derzsi János nagy jóltevőnk hagyatékából: „Szabadságharczunk történetéhez“ Jakab Elektől 9 füzet, Ugron Gábor: Országgyülési beszédét, Kossuth: „Irataim“ cz. müvének 3 drbját és végül Jakab E. úr báró Orbán Balázs ország. képviselő felett tartott emlékbeszédét.

A tud. Akadémia ez évi kiadványait: „A pápák történetét“ Ránkétól, Simonyi Zs. Magyarnyelvtanát és a német Irodalom történetét Hoimichtól szintén elküldötte.

Az egylet évi bevétele tesz		271 frt 20 krt.
Kiadása		256 frt 44 krt.
	Pénztári maradék	14 frt 76 kr.

Az egylettel összeköttetésben álló „kölcsönző egylet,“ melynek alapitója Lendvay Latkoczkyné, jeles művésznő, állandó tőkéje 200 frt, melyből félévenként 2 frt kölcsönt vehetnek a felosztályu tanutók kamatra. A kamatból bejött összeg pályadijak kitüzésére fordittik.

Jelenlegi vagyona 260 frt 12 kr.

„A kölcsön könyvtár“ alapja tesz 85 frt 10 krt, ebből a felosztályu szegény sorsu tanulók könyvekkel láttatnak el.

Az egylet évzáró ünnepélyét jan. 14-én tartotta, mely alkalommal az ifj. dalkörön és egyl elnökön kivül — ki elnöki jelentést tett, — közremüködtek: Sándor Géza II-od év. papn., Teller Izidor szavalatokkal; Schuszter Erich VIII. o. t. (zongorán); Szenkovits Aurél (hegedün); ifj. Ferencz József (zongorán).

Az egyletnek minden felosztályu tanuló és papnövendék köteles tagja lenni.

3. Az alosztályuak olv. egylete. Védnőke Ulár Pál tanár. 1890. évi szeptember hó 6-án megalakulván Márkos Ferencz II. éves napnöv. vezetése és felügyelete alatt az egész tanév folyamán 25 rendes, 2 rendkivüli és 7 bizottmányi gyülést tartott, melyeken 193 szavalat, 2 felvolvasás és 5 verseny tartatott. A versenyeken jeles szavalásért Dézsi Ferencz, Nagy Béla V. és Hunvald Ákos, Nagy Vilmos III. o. tanulók jutalmat, Dézsi Ferencz, Nagy Béla, Feldheim Mór és Hunvald Ernő V., Simó János IV. Ütő Áron, Feldheim Béla III. oszt. tanulók pedig dicséretet nyertek. E tanévben az egylet könyvtára vásárlás és ajándékozás utján szaporodott 18 darabbal, s ezt a mult 1889--90. évi 462 drb könyvhez hozzáadva lenne 480 drb; ámde vétkes gondatlanság következtében elveszett 11 darab, e szerint jelenleg van 469 darab könyv.

4. „Dalkör“. Tagjai minden énekképes al-felosztályú tanuló, pappnövendék és papjelölt. Az ifj. ünnepélyeken, templomban és temetéseken, Iszlai Márton szaktanító vezetése alatt szép sikerrel, többször működött. Alaptőkéje 108 frt 6 kr. Védnöke: Nagy Lajos tanár.

5. Az „Apolló-kör“. Czélja az ifj. között a zene-ismeretek terjesztése. Vagyona 1063 frt 15 kr.

6. A „Remény-alap“-nak van 436 forint 85 kr vagyona. Czélja: az ifjuság által szerkesztett Remény hetilapban megjelent jelesebb dolgozatokból új zsebkönyv kiadása.

7. A „jóltevők arczképezésére gyüjtött alap“ jelenleg 314 frt 10 krral bir. Czélja: a jóltevők arczképeinek koronként lefestetése a főtanoda disztermében leendő elhelyezés végett.

8. A „Kriza János-alap“ tesz: 258 frt 84 krt. Ez összeg az 1882. évi julius 30-án tartott Kriza-ünnepély alkalmával begyült adakozásokból maradt meg. Az egyl. később, kamatját szépirodalmi pályaművek jutalmazására fogja forditani. A fennebbi alapok pénzei mind a kolozsvári takarékpénztárban vannak elhelyezve s a betéti könyvecskék az igazgató tanár gondozása alatt állanak.

XVI. Adatok az 1890—91-ik tanév történelméhez.

A tanév szept. 1-én kezdődött. A beiratások 2. és 3-ik napjain eszközöltettek. A felvételi, pót- és javitó vizsgálatok 4. és 5-én tartattak meg, a javitó érettségi vizsgák pedig 6-án Főtisztelendő Ferencz József püspök úr elnöklete és Nagys. dr. Finály Henrik kormány képviselő úr jelenlétében. 5-én megállapittatott az órarend s ugyanekkor értekezlet is tartatott az összhangzatos tanitás keresztülvitele érdekében s a dolgozatok megállitása iránt.

Az iskola ünnepélyes megnyitása szept. 5-én d. e. 9 órakor volt a tanári kar, számos Egyházi Tanácsos, több szülő s az ifjuság teljes számu jelenlétében. Az ünnepélyen imát Vári Albert III. év. papnövendék, megnyitó beszédet Hajós János nyug. miniszteri tanácsos, isk. felügyelő-gondnok és Kovács János igazgató tartottak. Az előadások ugyanazon napon vették kezdetöket.

A tanári és tanitói testületben a következő változások történtek: Grátz Mór óra adó tanár helyett a VI. osztályban a németnyelvet Benczédi Gergely vette át. Marczlof Kamiló hetyébe a III—V. osztályokban ugyan e tárgy tanitására Gál Kelemen a IV. osztályban a magyar történelem és Józan Miklós helyébe — ki Polgárdiba neveztetett ki segéd pappá — az I.—II. osztályokban a latinnyelv tanitására Hegyi József tanárjelölteket alkalmazta az Egyh. K. Tanács. Pázsint Mihály helyébe az I.—IV. osztályokban a vallástan tanitására előbb Gál József papjelölt és isk. fönök, ennek Recsenyédre pappá történt kineveztetése után Vári Albert III. év. papn. és isk. főnök alkalmaztatott. A 4. el. osztály tanitójává Gál eltávozása után Gálfalvi István okl. néptanitójelölt, a 3. el. osztály tanitójává, Kádár János okl. néptanitójelölt Abrudbányára tanitónak történt kineveztetése után Ekárt Andor III. év. papn. az 1. és 2-ik el. osztályok tanitójává Inczefi Sámuel okl. néptanitójelölt neveztetett ki. Az I.—III. osztályokban az irás s az elemi osotályokben a rajz tanitására Csiki István alkalmaztatott.

Az 1890. nov. 18-án elhalt Benedek Áron tanitónő-képezdei rendes tanár helyébe s ki 1874. óta intézetünkben, mint óra adó tanár a legnagyobb pontossággal, lelkiismeretességgel és kiváló szakértelemmel tanitotta előbb a szám-, utóbb a növénytant, dr. Nyiredy Géza óraadó tanárt alkalmazta.

18135. sz. alatt jun. 1-én, Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr Ő nagyméltósága Kanyaró Ferencz és Boros Sándor helyettes tanárokat, kik e minőségben 1886. illetőleg 1887. óta vannak alkalmazva, kinevezte főtanodánk mellé rendes tanároknak. Előbbit a magyar történelemi-bölcsészeti-, utóbbit a mennyiségtan-természettani tanszékekre.

Kiváló nagyfontossággal bir főtanodánk történelmében vallásközönségünknek a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr Ő nagyméltóságával 1890. decz. 26-án kötött szerződése, melyet e helyen szóról-szóra közlünk:

Szerződés,

mely egyfelől a Vallás és Közoktatásügyi m. kir. Ministerium, másfelől az Unitárius Vallásközönség, mint iskolafentartó testület között a kolozsvári fögymnasiumnak állami segélyezése iránt az 1883. XXX. t. cz. 47. §-a értelmében köttetik.

I. Az Unitárius Vallásközönség, mint az unitárius főgymnasium fentartója érezvén azt, hogy iskolája, annak alapitványaiból a kor és a törvény követelményeinek minden tekintetben megfelelő módon a maga erején fen nem állhat, annál kevésbé új beruházásokkal s a mai viszonyoknak megfelelőleg dijazott tanerőkkel tovább nem haladhat és fejlődést nem remélhet, maga kéremlezte a Vallás- és Közoktatásügyi Ministeriumnál az 1883. XXX. t cz. 47. §-a alapján a megfelelő államsegélyben való részesittetését és azt a szükséges jogfentartásokkal és kötelezettségekkel önként elfogadja.

II. E végett a mellékleten ./· kimutatván egyfelől azon összeget, melyet az Unitárius Vallásközönség egyházi és tanulmányi alapjának kamataiból és tandijaiból a kolozsvári főgymnasium fentartására for dithat és mely mindössze 10,200 (tizezerkétszáz) frtot képvisel, másfelől a törvényes és korszerü igényeknek megfelelő, bár a legszigorubban számitott szükségleteket, melyek 17,900 (tizenkétezerkilenczszáz) frtra tehetők, az ezen összeállításból kitünő 7700 (hétezerhétszáz) frt fedezetlen hiány pótlására 7700 (hétezerhétszáz) frt évi államsegélyt kér és vesz igénybe, illetőleg fogad el, melynek az államköltségvetésbe való fölvételét s abban állandó tételül megtartását, mig azt az iskola s a felekezeti főhatóság igénybe veszi — a vallás és közoktatásügyi minister ezennel megajánlja és megigéri, hogy mihelyt a törvényhozás a szükséges összeget megszavazza, azt előlegesen negyedévi részletekben folyóvá teendőleg a kolozsvári m. kir. adóhivatalnál állandóan utalványozza, a hol azt a kolozsvári unitárius főgymnasium pénztárnoka az ánitárlus püspök vagy helyettese által ellenjegyzendő hivatalos nyugtatványra felveendi.

III. E szerint az iskolának az Unitárius Vallásközönség vagyonából és bevételeiből való jövedelme 10,200 frt, az állami hozzájárulás pedig 7700 frtot tevén, az idézett törvényszakasz d) pontja szerint az intézetnek eddigi felekezeti jellege s önkormányzati jogköre épségben fentartatik s a tanintézet felett való összes igazgatási jog, az idézett törvényszakasz a) b) c) pontjainak s azok alapján az alább következő pontozatoknak meghatározásai mellett továbbra is az intézet hatóságát (az iskolát fentartó vallásközönséget) illeti s a Vallás és Közoktatási Minister csakis a felügyeleti jogot gyakorolja a segélyezett iskola irányában.

IV. Az iskolafentartó vallásközönság kötelezi magát, hogy mindaddig, mig az államsegély fentebbi évi összegét megkapja s mig ezen

szerződés érvényben áll, az intézetben az igazgatót és rajztanárt is beleértve tiz (10) rendes tanárt tart, egyenként (1000) egyezer frt évi fizetéssel és (300) háromszáz frt lakpénzzel vagy természetben való megfelelő lakással s ezenkivül az igazgatónak adandó (200) kétszáz frt igazgatói pótlékkal, továbbá két okleveles helyettes tanárt (750) hétszázötven frt, tornatanitót (300) háromszáz frt, egy énektanitót (150) egyszázötven frt évi fizetéssel; továbbá két iskola szolgáról, a könyvtár és tanszerek gyarapitásáról s az iskola egyéb vegyes szükségleteiről a mellékelt költségvetésben felvett össsegekkel, de az iskola vagyonának netaláni gyarapodása esetén azokon felül is erejéhez képest gondoskodik.

V. Az ujonnan alkalmazott rendes tanárok, kivéve azon esetet, ha már is r. tanárok voltak, úgymint helyettes tanárok a tanintézetnél már annyi ideig alkalmazva voltak, valamint más középiskolánál két évi próbaidőre alkalmaztatnak 800 (nyolczszáz) frt évi fizetéssel és 150 (százötven) frtnyi lakpénzzel s csak e próba idő után bekövetkező végleges megerősittetésök után kapják a teljes tanári javadalmat, próba éveik különben szolgálati éveikbe beszámittatván. A próba időt szolgáló tanárok itt megállapitott fizetésén felül a teljes fizetésig való összeget az iskola első sorban a tanszerek és szükséges beruházások gyarapitására s kiegészitésére forditja.

VI. A rendszeresitett létszámból a tiz rendes tanár közül ötöt az eddigi mód szerint s autonom jogánál fogva, egyébiránt a törvényes kellékekkel s képesitéssel biró egyének közül a felekezet választ, ötöt pedig nyilvános pályázat útján, a tanári testület és a vallásközönség képviselő tanácsa meghallgatása után, de kijelöléshez nem kötve, szintén törvényesen képesitett s mindenesetre unitárius hitvallásu egyénekből a vallás és közoktatásügyi Minister nevez ki.

A helyettes tanárok, torna- és ének-tanitók választása s az iskolaszolgák alkalmazása a vallásközönség illető hatósága jogában

VII Az igazgatót az összes rendes tanárok közül az eddigi mód szerint az egyház illető főhatósága két évre választja, de a két év elteltével ujra megválaszthatja s a mindenkori választást a vallás és közoktatásügyi ministernek bejelenti.

VIII. A jelenlegi rendes tanárok, számra haton, kiket a minister 1888-iki mártius hó 23-dikán kelt 19,150. számu rendeletében ilyenekül elismert, hivatalukban s állásukban, a mennyiben a törvény követelményeinek megfelelnek, továbbra is megmaradnak.

A meghatározott létszámból legközelebbről egy magyar-történelem-bölcsészeti, egy mennyiségtani-természettani, egy német-magyar nyelvi tanszék, valamint a rajztanári állás az állam által fog betölteni. Később a beállandó szükséglet esetén egy classika-philologiai, egy mennyiség-természettani, egy természet-földrajzi, egy német-magyar, valamint a rajztanári tanszék betöltése mindig az állam által eszközöltetik, mig a többi tanszékek betöltésének joga mindig a vallásközönséget illeti.

IX. Az iskola-fentartó vallásközönség az idézett törvényszakasz a) pontja értelmében kijelenti, hogy az iskolának ez idő szerint meg-

levő minden alapitványa, tőkepénze, épülete és mindennemü ingó és ingatlan birtoka továbbra is az intézet tulajdona marad, s annak jövedelmei ezentul is ugyanezen intézet czéljaira fordittatnak, valamint ha ezen szerződés az idők folytán akár azért, mert az intézet s annak főhtósága az államsegélyt továbbra igénybe nem venné, akár bármely okból megszünnék: az intézetnek időközben az államsegély igénybe vétele mellett leendő mindennemü ingó és ingatlan vagyonbeli gyarapodása és felszerelése az iskola osztatlan birtokában és tulajdonában maradnak s azok iránt az állam semminemü kártéritési igényt nem támaszthat: ugyszintén a netalán létrejövendő és az iskolát illető új alapitványok is, ha csak ez iránt az alapitók másként nem rendelkeznek.

X. Az iskola-fentartó vallásközönség kötelezi magát az idézett törvényszakasz b) pontja értelmében, hogy gymnasiumában a vallás és közoktatási minister által a rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló gymnasiumokra nézve kiadott vagy jövőre kiadandó tantervet fogja alkalmazni. Azonban fentartja magának, hogy azontúl akár egyes rendes tantárgyak bővebb előadása, akár a rendkívüli tantárgyak felvétele iránt a felekezeti főhatóság rendelkezéseit, melyek az elfogadott tantervvel ellenkezésben nem állanak s melyeket a ministernek előlegesen bemutatni tartozik, követhesse: A tannyelv kizárólag csakis a magyar nyelv lehet.

XI. A tandij az eddigi marad, azaz a gymnasium:

I—V. osztályában unitárius növendék — 2 frt 50 kr.
„ „ más vallásu „ — 6 „ 50 „
VI—VIII. osztályában unitárius növendék — 1 „ 50 „
„ „ más vallásu „ — 8 „ 50 „

Felvételi dij fejőben minden tanuló 1 forintot tartozik fizetni. Tandijemelés esetén a mi a ministernek bejelentendő, kötelezi magát a vallásközönség, hogy az eddigi évi 900 frtnyi átlag bevételt meghaladó többletet az intézet gyarapítására s a mennyiben a tanügy szempontjából a tanárok száma növelendő lenne egy újabb tanári állás rendszeresitésére s a működő tanárok javadalmának emelésére vagy kórpótlékok rendszeresitésére fogja forditani.

XII. A vallásközönség kötelezi magát, hogy az iskola épületben a nyolcz osztálynak megfelelő nyolcz külön osztálytermet egy külön rajztermet, természettani és természetrajzi előadási termet és szükséges szertári és könyvtári helyiségeket, igazgatói irodát és tanári tanácskozási termet rendez be a gymnasium számára.

XIII. A tanárok és tanulók fegyelmi ügyeiről a felekezeti jellegü középískolákra nézve a törvény 38. §-a rendelkezvén, ezen törvényszakasz rendelkezései a jelen szerződés által ezen iskolára nézve is fentartatnak, úgy mindazonáltal, hogy a Minister által kinevezett tanárok fegyelmi ügyeiben a felekezeti főhatóság által hozott itéletek indokaikkal, valamint a vizsgálati iratokkal együtt a ministerhez minden esetben felterjesztendők és csak a Minister helybenhagyásával léphetnek érvénybe.

XIV. Az iskolafentartó vallásközönség kötelezi magát, hogy az

iskola épületeinek jókarban és tisztán tartását a költségvetésileg megállapitott összeg szerint, de a netaláni elemi csapások által szükségessé váló nagyobb helyreállitásokat vagy szükséges épitkezéseket a rendes költségvetésen túl is saját erején teljesitendi; valamint az épületnek tűzkár elleni biztositására is kötelezi magát. Megjegyeztetik, hogy az iskola telkén levő épületek csakis a gymnasiumi internatus elhelyezésére, továbbá a theologiai seminarium és az elemi osztályok elhelyezésére, valamint esetleg a gymnasiumi igazgató és szolga lakására használhatók fel: s a mennyiben az állam új épület emelésére rendkivüli segélyt ad, ezen épület csakis a gymnasium czéljaira lesz felhasználható.

XV. A gymnasiummal összekötött s a mellett jelenleg is fennálló internatus tovább is e gymnasiumi igazgató és a vallásközönség gondozása és rendelkezése alatt marad s az egyház annak fentartásáról és lehető gyarapitásáról gondoskodik.

XVI. A gymnasium számadásai a gymnasiumi tanács, illetőleg a vallásközönség illetékes főhatósága által évenként megvizsgáltatván s helybenhagyatván, az egyházi főhatóság útján a vallás és közoktatási Ministerhez tudomás és netaláni észrevételének közlése végett fölterjesztetnek.

XVII. Mind az egyház által választott, mind a Minister által kinevezett tanárok kötelesek az egyházkerületi nyugdij-intézetbe belépni.

XVIII. A szerződés három eredeti példányban és pedig egyik a nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi Ministerium, a másik az unitárius valláskközönség illetékes főhatósága, a harmadik pedig a gymnasium részére állittatik ki.

Kelt Kolozsvárt az unitárius vallásközőnség Egyházi Képviselő Tanácsának 1890. évi nov. hó 30-án tartott ülésében.

56028. szám.

„Elfogadom"

Budapest, 1890. deczember 26-án.

Gf. Csáky.

Ferencz József,
unitárius püspök.

Boros György,
tanügyi jegyző.

A kolozsvári unitárius főgymn. rendes költségelőirányzata.

I.

Szükséglet.

1. Tiz rendes tanár egyenként évi ezer frt fizetéssel s háromszáz frt lakbérrel . . . . 13000 frt.
2. Két helyettes tanár egyenkint évi hétszázötven frt fizetéssel . . . . 1500 frt.

Átvitel 14,500 frt.

Áthozat	14,500 frt.
3. A gymnasiumi igazgató tiszteletdíja	200 frt.
4. Egy tornatanitó évi fizetése	300 frt.
5. Egy énektanitó évi fizetése	150 frt.
6. Helyiségek u. m. nyolcz tanterem, rajzterem, természettani és természetrajzi előadási terem, igazgatói iroda és tanácskozási terem, könyvtárhelyiség s nyári testgyakorló hely évi haszonbér egyenlege	1600 frt.
7. Fütés, világitás	300 frt.
8. Tanszerek és könyvtár évi gyarapitására . . .	500 frt.
9. Igazgatói irodai költségek	150 frt.
10. Szolgaszemélyzet (két szolga à 100 frt) . . .	200 frt.
Összesen:	17900 frt.

II.

Fedezet.

1. A vallásközönség a maga egyházi és nevelési közalapjaiból a főtanoda részére évenként biztosit	5900 frt.
2. Hat tanárnak természetben adandó szállások évi bére à 300 frt	1800 frt.
3. A szükséglet 6. pontja alatt felvett	1600 frt.
4. Tandijból	900 frt.
Összesen:	10200 frt.
Fedezet hiány:	7700 frt.

Kelt Kolozsvárt az Unitárius Vallásközönség Egyházi Képviselő Tanácsának 1890. évi november hó 30-án tartott ülésében.

Ferencz József,
unitárius püspök.

Boros György,
tanügyi jegyző.

Nagyságos dr. Finály Henrik kolozsvári tanker. főigazgató f. évi ápril 17. és 18-án meglátogatta intézetünket, mely alkalommal osztályonként a tanulókat s az egyes tanárok előadásait meghallgatta, megnézte a szertárakat és gyüjteményeket. 18-án délután az isk. felügyelő gondnokok s a tanári kar teljes jelenlétében értekezlet tartatott, a hol az egyes hiányokról megtette észrevételeit, de egyszersmind örömét fejezte ki a felett, hogy kipróbált és tapasztalt, lelkiismeretes tanerők állanak az intézet élén, valamint a tanitás eredményét is sikeresnek jelezte.

Jerson Henrik, a Brit. és Külföldi Unitárius társulat titkára 1890. november 1—3. napjain, Kolozsvárt tartózkodása alkalmával meglátogatta főtanodánkat. Részt vett a papnövendékek egy szónoklati óráján, a hol az ifjuság nevében Gál József isk. főnök angol

beszéddel üdvözölte, mire az ősz titkár meghatva válaszolt. Egyh. beszédet Demeter Dénes II. papn., mint kinevezett próba-prédikátor tartott.

Reynolds Jakab bölcsészettudor az Amerikai Egyesült Államokból, ki a helybeli egyetemen az ámerikai egyetemi életről felolvasást is tartott, 1891. máj. 1-én szintén meglátogatta iskolánkat.

Gál József isk. főnök Recsenyédre papnak neveztetetvén ki, helyébe Vári Albert isk. ellenőr és az utóbbi helyébe isk. ellenőrré Péter Sándor III. papn. neveztetett ki. Székely András helyébe iskolagazdának Demeter Dénes II. papn.

---

1. Az unitárius vallásközönség halhatatlan jótevője, néhai Derzsi János végrendelete 4. pontjában főtanodánk számára a következő alapitványt tette: „Maros-Vásárhely sz. k. városában a Széchenyi-téren 15. új ház szám alatt levő emeletes épületes telkemet „Derzsi János“ táp- és ösztöndijalap czimen hagyom az erdélyi unitáriusok kolozsvári főiskolájának „elidegenithetlenül“ úgy, hogy azon épületes telek évi haszonbér jövedelméből 15 (tizenöt) — unitárius szülőktől származott — szegény, oly tanuló, kik nemcsak legszegényebbek s ily segély nélkül tanulni képesek nem volnának, de azonkivül kifogástalan magaviseletüek és jó tanulók, évenként 100—100 azaz egyszáz frt o. é. segélyben részesittessenek: az ezen 1500 frt azaz egyezerötszáz frtot o. é. netalán meghaladó házjövedelem hováforditását, nevezett főiskola tanácsára bizván.

---

2. Néhai boldog emlékü dr. Demjén Farkas, m.-vásárhelyi gyakorló orvos, főtanodánk egykori növendéke, hálája jeléül, hasonlóan igen szépen emlékezett meg főiskolánkról. Végrendeletében 600 frtot hagyományozott nevelésügyi czélokra.

---

3. Néhai Sóósmezei Vajda László (gör. kath. vallásu,) nyug. miniszteri titkár, végrendelete 10. pontja 7. alpontja értelmében 50 frtot hagyott főtanodánknak, hol neveltetését nyerte.

---

4. Dr. Horváth József, berlini orvos-sebész tudor, a "Ferencz József"-rend lovagja s a berlini „Magyar Egylet“ elnöke, főtanodánk egykori növendéke, hálája jeléül az iskolai kórház javára e tanévben is 50 frtot adományozott.

---

5. P. Horváth Kálmán isk. felügyelő-gondnok, a mint 1878. óta, minden évben adományozott 100 frtot a jeles tanulók megjutalmazására; ugy ez évben is.

---

6. Kőváry László isk. felügyelő-gondnok, mint az előbbi-, úgy ez évben is 80 frtot adott czipóra a jóigyekezetü szegény tanulók felsegélésére. Ezenkivül e tanévben még 11 frtot tüzött ki pályadijakul

---

Czecz Péter, intézetünk és ifjuságunk melegkeblü pártfogója, mint az előbbi években, úgy e tanévben is teljes kosztot adott egy szegény sorsu ifjunak.

Intézetünk falai között, e tanévben két izben volt a régi osztálytársaknak barátságos találkozójuk.

a) 1890. szept. 1-én találkozójuk volt az 1841-ben érettségit tetteknek. Mindannyian tiszteletet érdemlő, őszült őregek, kik közül még ma is, majd mindenik egyházunk szolgálatában áll. Megjelentek: Albert János tordai lelkész, Csegezi László bágyoni espereslelkész, id. Daniel Gábor udvarhelmegyei főispán és egyh. főgondnok, Jánosi Gergely nyug. hivatalnok, a kolozsvári unitár. ekklésia s a belső emberek nyugdijalapjának pénztárnoka, Kisgyörgy József nyug. tanitó, Kovácsi Antal főtanodai r. tanár s közigazgatási jegyző, Kőváry László isk. felügyelő gondnok, Szigethy Csehi Miklós nyug. m. kir. honvéd ezredes, Szigethy Csehi Sándor nyug. polgármester, Székely Márton ügyvéd, Török József nyug. gymn. tanár (meghalt f. évi jun. hó 16-án) és Török Péter ügyvéd.

b) 1891. márcz. 15-én az 1881-ben végzett ifjak találkoztak. Jelen voltak: Borbély Máté, Bodor Zoltán, Ferencz Gyula Pál Ferencz, Pataky László, Péter János, Dr. Deutsch Manó, Marosi Ferencz, Liebner Samu, Vas Zsigmond, Gál Lajos, Gálffy Kálmán, Dr. Szabó Ödön és Dr. Nyiredi Géza. A tanári nyugdij alapra 125 frtot tettek és 10 év mulva — ha Isten kedvez életüknek — ujra találkozni fognak.

Intézetünk ifjusága 20 taggal vett részt a magyar tunulóknak f. évi máj. 17-én Budapesten tartott országos torna versenyén Kovács János igazgató és Dr. Nyiredy Géza tanárok vezetése alatt. A verseny, ha az idő nem lett volna kedvezőtlen, igen szépen sikerült volna. Igy is a görög ifjaknak az Olympiason tartott játékára emlékeztetett. Egy nemzet ifjusága ölelkezett. Bár anyagi jutalmat nem nyerhettünk az esős idő közbejötte miatt, de erkölcsit igen minden bizonynyal.

A tanuló ifjuság 1891. május 27-én a „Lövölde“ helyiségében, az igazgatóság engedelmével majálist rendezett, melynek tiszta jövedelme 80 frt volt. Ez összegből az iskolai kórházi alapra jutott 40 frt a második 40 frt pedig az ifjusági egyleteknek osztatott ki.

Uj tanuló a tanévben jött 85, 7-tel több, mint a megelőző évben; ebből 40 unitárius, 45 más vallásfelekezetü volt.

Az V. gymn. osztályban 24 ifju közül görög nyelvet tanult 15, nem tanult 9. Ez utóbbiakat a Vallás és közoktatásügyi Miniszter ur Ő nagyméltósága által kiadott utasitás szerint a magyar irodalom-

ból, görög és római mythologiából het. 2 órán Nagy Lajos, rajzoló-geometriából szintén het. 2 órán Boros Sándor tanárok tanitották.

A vasárnapi hitoktatás az alosztályuaknak a téli hónapokban ebben az évben is megtartatott Boros György tanár felügyelate alatt. A tanitást és isteni tiszteletet a papjelöltek és papnövendékek végezték.

Különböző intézetekből jött 140 drb „Értesitő.“ A Franklin Társulat, Lampel Róbert (Wedianer F. és fiai) könyvkereskedése Nagel Bernát és Hügel Ottó könyvkereskedők, Nyitrai és Társa könyvkereskedése, Hoffmann és Molnár könyvkereskedők több tankönyvet küldöttek az illető szaktanároknak.

A tanuló ifjuság magaviselete, általában véve, jó volt.

Az egészségi állapot a fennebbi kórházi (XIV) kimutatásból láthatólag elég kedvező volt. Az iskolai kórházban ápolt betegek mind felgyógyultak.

A tanintézetet és tanári kart, valamint az ifjuságot is ígen érzékeny veszteség érte Benedek Áron óraadó tanárnak, 1890. nov. 18-án történt gyászos halálában. Intézetünknél, melynek növendéke volt s melyhez mindig hőn ragaszkodott, 1874 óta volt alkalmazva. Iskolánk egy szakképzett, pontos tanárt, a társadalom egy humanus gondolkozásu egyént veszitett el benne. Tanári karunk és ifjuságunk temetésénél lerótta a kegyelet adóját. Béke lengjen porai felett!

Növendékeink közül is négyet elszólitott a halál. A szülői gondozás sem menthette meg. Máthé István VIII. oszt. 1890. okt. 26-án, Demény István 1890. okt. 9-én, Paró Lajos 3. el. o. t. 1890. nov. 12-én és Sólyom Imre 3. el. o. t. f. évi márcz. 11-én hunytak el. Az Városfalván, ezek Kolozsvárt, mind a szülői háznál. Mindannyian szépreményü, törekvő ifjak. Nyugodjanak csendesen!

Az év elején a 18. számu, az I. gymn. osztály tanterme új szerkezetü, vaspadokkal szereltetett fel, a mi került: 265 frtba.

Az év folyamában az isk. igazgatóság tartott 20 ülést, melyeken a folyó ügyek elintézése mellett tanári értekezletek is voltak az összhangzatos tanitást, az ifjuság előmenetelét és figyelmét illetőleg.

A közvizsgálatokra az E. K. Tanács által kinevezett bizottság nagy érdeklődéssel vett részt a vizsgálatokon. Különösen kedves kötelességemnek tartom fölemliteni, hogy főtanodánknak érdemes felügyelő gondnokai; Hajós János, Kőváry László és P. Horváh Kálmán rendkivüli buzgalmat s kiváló érdeklődést tanusitottak intézetünk iránt ugy szellemi, mint anyagi támogatásukkal.

Az iskolai év ünnepélyes bezárása junius 21-én d. u. volt, mely alkalommal Kőváry László isk. felügyelő-gondnok úr intézett beszédet az ifjusághoz, az érdemsorozat felolvasása, a jutalmak kiosztása és az évi jelentés megtétele után az igazgató tartott zárbeszédet.

XVII. Figyelmeztetés az 1891—92-ik tanévet illetőleg.

1. Az iskolai év szeptember 1-én kezdődik.

2. A beiratások szeptember 1. és 2-ik napjain eszközölhetők a főtanoda helyiségében, a 29-ik számu igazg. teremben.

3. A tanodába először belépendő felosztályu tanuló: bizonyitványaíval, keresztlevelével személyesen; az alosztályu: szülői, gyámja vagy ezek megbizottja kiséretében köteles az igazgatónál jelentkezni s ott születési évét és helyét pontosan bejelenteni.

4. Az elemi vagy gymnasialis osztályba lépendő tanulók szabályszerü bizonyitvány, vagy ennek hiányában felvételi vizsgálat alapján vétetnek fel az illető osztályba, még pedig az elemi osztályba lépni akarónak legalább 6, a gymnasialis osztályba pedig 9 évesnek kell lennie.

5. Az elégtelen osztályzatu bizonyitványnyal jelentkezők nem vétetnek fel.

6. Az ágyhely-díjon kivül a többieket az egész isk. évről előre kell befizetni.

7. A kik az iskolában bennlakást akarnak nyerni, ebbeli szándékukat szeptember 3-ig az igazgatónál jelentsék be.

8. A felvételi-, pót- és javitó-vizsgálat szeptember 4 és 5-én, a pót- és javitó-érettségi szintén 5-én lesz, az isk. ünnepélyes megnyitása szept. 6-án.

9. Az ösztöndijak elnyerése végett a folyamodásokat keresztlevéllel, isk. és szegénységi bizonyitványokkal felszerelve, szeptember 15-ig az isk. igazgatósághoz kell beadni.

10. Tudósitó könyvét minden tanuló köteles bemutatní az igazgatónak, mert különben nem vétetik fel.

11. A tanulók ruháiknak és könyveiknek a szülők vagy gyámok által láttamozott leltárát beiratásuk alkalmával az igazgatónak bemutatni tartoznak.

12. A belépő tanulók az 1887. évi XXII. t.-cz. értelmében a beiratás alkalmával tartoznak bemutatni az ujra-oltási bizonyitványt.

13. A lakszobákban vaságyak vannak berendezve, s igy faágyat és ládát nem szabad hozni.

KOVÁCS JÁNOS,
igazgató-tanár.

B) TORDAI KÖZÉPISKOLA ÉS ELEMI ISKOLA.

E középiskolánk, a mint az elmult évekről kiadott Értesitőkben közölve volt, az állam és egyházunk között kötött szerződés alapján polgári iskolává alakittatott át azon kikötéssel, hogy a klassikus nyelveket az Egyház a gymnasiális tantervnek megfelelő mértékben adathassa elő, ha ez tán a polg. iskolai tanterv rovására történik is.

Részletes jelentést adni ez intézetről fölösleges, mert minden évben külön „Értesitő“ jelenik meg róla. Ez alkalommal tehát szorosan véve csak azon ügyek előadására szoritkozunk, melyekre Egyházunk fennhatósága a szerződésben biztosittatott.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“, közvetlen pedig a Kolozsvárt székelő „Egyházi képviselőTanács.“

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Szigethi Sándor és Weress Dénes gondnokok.
Tagok: Albert János, Májai István, Székely Miklós, Czegezi Mihály, Borbély György könyvtárnok és pénztárnok, Varga Dénes igazgató, az igazgatóság jegyzője és előadója.

Végrehajtó közegek:

Varga Dénes, igazgató.
Muzsnay Kálmán, isk. főnök.

III. A tanárok v. tanitók és az általuk kezelt tárgyak megnevezése.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Tárgy	Középiskola V.	IV.	III.	II.	I.	Elemi iskola 4.	3.	2.	1.	Heti órák összege	Jegyzés
1	Albert János	Latin	4	4								9	Pap és tanár
		Erkölcstan	1	1									
2	Adorján Domokos	1. és 2. oszt. tárgyai				16	16			16	16	20	Kántortanitó
		Egyházi ének	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		Műének						1	1	1	1		
		Irás											
3	Borbély György	Latin			5	5	4					19	Szaktanár
		Görög	5										
4	Muzsnay Kálmán	3. és 4. oszt. tárgyai						16	16			21	Okleveles tanitó, isk. főnök
		Vallás			1	1	1						
		Torna						1	1				
5	Nagy Gyula	Rajz						2	2			1	Polgri isk. rajztanár
6	Varga Dénes	Szónoklati gyakorlat	1	1	1	1	1					1	Igazgató

IV. Tanrend.

A középiskolai tárgyak tanterve ugyanaz, a mi a kolozsvári főiskola megfelelő osztályaiban; az elemi iskola tanterve szintén megegyezik a kolozsvári el. iskola tantervével. Ezek részletezése tehát fölösleges.

V. STATISTIKAI ADATOK.

a) A polg. iskolával egyesitett középiskolában.

Osztályok	felvétetett: Rendes	felvétetett: Magán	Nemzetiség: Magyar	Nemzetiség: Német	Nemzetiség: Román	Vallás: Unitárius	Vallás: Ev. ref.	Vallás: Ágost. ev.	Vallás: R. kath.	Vallás: G. kath.	Vallás: G. kel.	Vallás: Izraelita	év végéig maradt	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Kitűnő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Latint tanult	Fizető	Mentes	ösztöndijas	Bejáró	Bennlakó	Javitásra utasittatott	Ismétlésre utasittatott
V.	10	—	8	—	2	4	3	—	1	2	—	—	10	—	—	10	—	2	4	4	—	10	8	2	1	5	5	—	—
IV.	12	—	11	—	1	3	5	—	3	—	1	—	12	—	—	12	—	5	7	—	—	9	4	8	1	8	4	—	—
III.	18	—	16	—	2	7	5	—	3	2	—	1	17	1	—	17	2	1	7	1	6	14	11	7	2	14	4	2	4
II.	31	—	27	—	4	5	10	2	8	2	1	2	29	2	—	29	1	4	11	2	11	16	26	5	3	27	4	4	7
I.	44	—	31	2	11	9	14	2	8	9	2	—	39	4	1	39	—	7	9	4	19	29	35	9	2	37	7	5	14
Összesen:	115	—	93	2	20	28	37	4	23	23	4	4	107	7	1	107	3	19	38	11	36	78	84	31	9	91	24	11	25

b) Elemi iskolában.

Osztályok	felvétetett: Rendes	felvétetett: Magán	Nemzetiség: Magyar	Nemzetiség: Német	Nemzetiség: Román	Vallás: Unitárius	Vallás: Ev. ref.	Vallás: Ágost. ev	Vallás: R. kath.	Vallás: G. kath.	Vallás: G. kel.	Vallás: Izraelita	év végéig maradt	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Kitűnő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Latint tanult	Fizető	Mentes	ösztöndijas	Bejáró	Bennlakó	Javitásra utasittatott	Ismétlésre utasittatott
4.	31	—	21	—	10	4	11	—	5	5	5	1	31	—	—	31	5	3	8	11	4	—	30	1	1	26	5	2	2
3.	21	—	14	—	7	3	8	—	3	2	5	—	20	1	—	20	2	2	9	7	—	—	19	2	—	20	1	—	—
2.	31	—	25	1	5	9	12	1	3	6	—	—	30	1	—	30	4	7	13	4	2	—	26	5	2	31	—	2	—
1.	19	—	17	1	1	6	5	2	5	1	—	—	19	—	—	17	2	3	7	4	1	—	12	7	1	19	—	1	—
összesen	102	—	77	2	23	22	36	3	16	14	10	1	100	2	—	98	13	15	37	26	7	—	87	15	4	96	6	5	2
Mindössze	217	—	170	4	43	50	73	7	39	30	14	4	207	9	1	205	16	34	75	37	43	78	171	46	13	187	30	16	27

A tordai unitár. el. fiuiskola IV. osztályos növendékeinek névsora 1890—91-ben.

Név	Vallása	Születési éve	Születési helye
4-ik elemi osztály.			
Száva Sándor	g. kath	1879	Torda
Miskolczi József	ev. ref.	1881	Torda
Balogh Aurél	g. kel.	1881	Torda
Gazda Mihály	„	1878	Torda
Szingyán Gergely	„	1879	Torda
Budai Andor	r. kath.	1881	M.-Ludas
Lázár Jenő	g. kath.	1881	Erzsébetváros
Deési Olivér	ev. ref.	1881	A.-Szt.-Mihályfalva
Székely Albert	unitárius	1880	Dicsőszentmárton
Solymosi Ernő	ev. ref.	1882	Borgó-Prund
Balás Sándor	„	1882	Kolozsvár
Zalányi Sámuel	„	1881	Torda
Nagy Zsigmond	„	1881	Torda
Darkó Aladár	unitárius	1881	Torda
Gegesi József	ev. ref.	1880	Torda
Rusz Gergely	g. kath.	1877	Mikes
Moldován János	g. kel.	1879	F.-Szt.-Mihályfalva
Gombos József	r. kath	1881	Torda
Jákobi Lajos	izraelita	1880	Nagy-Iklód
Albon József	g. kath.	1881	Felső-Detrehem
Moldován László	g. kel.	1881	Torda
Orosz György	g. kath.	1879	Arankút
Nagy Lajos	r. kath	1831	Sínfalva
Pásztor Lajos ismétlő	ev. ref.	1878	Torda
Komáromi Elek	„	1879	A.-Szt.-Mihályfalva
Molnár Aladár	„	1880	Abrudbánya
Lépter Rezső ismétlő	r. kath.	1877	Torda
Végh Gyula	ev. ref.	1881	Torda
Simonfi Balázs	unitárius	1880	Bágyon
Simonfi Miklós	„	1881	Bágyon
Ille János	g. kath.	1878	Pusztaszentkirály
Összesen: 31.			

Név	Vallása	Születési éve	Születési helye
III-ik elemi osztály.			
Pap Tódor	g. kath.	1881	Dombró
Nagy Miklós	ev. ref.	1882	Torda
Serbán Aurél	g. kel.	1881	Maros-Orbó
Marosán Emil	g kath.	1880	Koppánd
Székely Rezső	unitárius	1880	Torda
Horváth Ferencz eltávozott	ev. ref.	1881	Jára
Heckenberger Antal	r. kath.	1881	Pécs
Némethi József	„	1881	Torda
Nagy Dezső	ev. ref.	1881	Nagy-Kapus
Fodor László	unitárius	1881	Torda
Jakab Gerő	ev. ref.	1880	Torda
Pap Gerő	„	1882	Torda
Tunyogi Károly	„	1881	Torda
Nyikula Gergely	g. kel.	1879	Alsó-Vidra
Nyikula András	„	1881	Alsó-Vidra
Tamás Elek	„	1880	Alsó-Vidra
Szártori Endre	r. kath.	1881	Kolozs
Olcsvári Sámuel	ev. ref.	1881	Harasztos
Szathmári Gergely	unitárius	1880	Torda
Pap Miklós	g. kel.	1876	Vajdaszeg
Nagy Béla	ev. ref.	1882	Torda
Összesen: 21.			
II. elemi osztály.			
Májai Dezső	unitárius	1883	Torda
Kovács Lajos	„	1882	Torda
Rád János	g.-kath.	1881	Ar.-Lóna
Nagy Dénes	ev. ref.	1883	Torda
Kovács Ferencz	initárius	1878	Ny.-Sz.-László
Pap János eltávozott	„	1881	Torda
Lázár Aurél	g.-kath.	1883	Erzsébetváros
Ferenczi Géza	ev. ref.	1883	Torda
Karatsai Ernő	r. kath.	1882	Torda
Kmen Eduárd	„	1882	Torda
Gegesi Sámuel	ev. ref.	1883	Torda
Csipkés Ödön	unitárius	1883	Torda
Nagy Mihály	ev. ref.	1882	Torda
Viski Károly	„	1883	Torda

Név	Vallása	Születési éve	Születési helye
Hadnagy Gábor	ev. ref.	1882	Dálnok
Némethi István	r. kath.	1883	Torda
Gál Jenő	unitárius	1884	Torda
Székely János	„	1883	Torda
Molnár Ödön	„		Ádámos
Gegesi Albert	ev. ref.	1883	Torda
Pórucz György	g. kath.	1881	P.-Csán
Albon Kornél	„	1883	Felső-Detrehem
Apáthi Árpád	ev. ref.	1883	Nagy-Szeben
Apáthi László	„	1883	Nagy Szeben
Kleihempel István	ágostai.	1881	Torda
Cigareán Aurél	g. kath.	1882	Torda
Porsolt József	„	1881	P.-Csán
Simó Lajos	ev. ref.	1883	Deés
Veres József	unitárius.	1880	Torda
Folyi Lajos	ev. ref.	1883	Torda
Szövérfi Gyula	„	1883	Mikes
Összesen: 31.			
I. elemi osztály.			
Kovács József	unitárius	1884	Torda
Biró Béla	ev. ref.	1884	Brassó
Szabó József	„	1884	Torda
Kovács Mózes	uitárius	1882	Ny.-Szt.-László
Székely Árpád	„	1884	Torda
Streit Frigyes	ágostai	1883	Torda
Székely József	nnitárius	1864	Torda
Polónyi Géza	r. kath.	1884	Torda
Heltmann Ervin Osvald	ágostai	1884	Torda
Apáthi Zoltán	ev. ref.	1884	Fogaras
Méhes József	r. kath.	1884	Torda
Simó Tivadar	ev. ref.	1884	Deés
Szathmári József	unitárius	1884	Torda
Szentpéteri Gyula	r. kath.	1884	Torda
Szártori Iános	„	1883	Kolozs
Skorka Márton	unitárius	1880	Torda
Spáda Vincze	r. kath.	1884	Kolozs
Moldován Mihály	g. kath.	1883	Mezőczikud
Horváth József	ev. ref.	1883	Torda
Összesen: 19.			

VII. Iskolai közlemények

a) Ösztöndijak.

Az áldott emlékezetü Koncz János alapitványának kamataiból havonként 2—2 frt segélyben részesültek a következő tanulók:

1. Pálfi Ferencz V. o. t. Várfalváról. 2. Létai József IV. o. t. Aranyos-Rákosról. 3 Bölöni Vilmos III. o. t. Kövendről. 4. Radó Mózes II. o. t. Tordáról. 5. Gálfi Ferencz II. o. t. Mészkőről. 6. Siménfalvi Tihamér II. o. t. Szt.-Mihályfalváról. 7. Sándori Mózes I. o. t. Csegezről. 8. Farkas Zsigmond I. o. t. Ar.-Rákosról. 9. Darkó Aladár 4. el. o. t. Tordáról. 10. Molnár Ödön 2. el. o. t. Ádámosról. Pálfi Ferencz, Bölöni Vilmos és Farkas Zsigmond helyett január hó 1-től kezdve Székely Andor III. o. t. Tordáról. Kovács Ferencz 2. el. o. t. és Kovács Mózes 1. el. o. t. Ny.-Szt.-Lászlóról kapták az ösztöndijat.

b) Javadalmak.

A tanítványoktól kapott készpénz — jövedelem 520 frt volt. Egy IV. o. tanuló kapott ebédet, vacsorát; egy II. o. t. egész kosztot. A gymn. és polg. isk. tanárok is szép összegeket vettek be magán tanításból. A szolgai teendők elvégzésére nem jelenkeztek tanulók, s azért a szolgák számára járni szokott 100 frtnak nagyobb részét egy bejáró asszony kapta az iskola takaritásáért.

Jótékonyságot gyakoroltak az intézettel szemben: tek. Szigethi Sándor felügyelő gondnok úr, a ki eleinte egy szegény tanulót, később egy köztanítót teljes ellátásban részesített. A gymnasiumi igazgatóság 20 tanulót 52 frt, a polg. iskolai gondnokság ajánlatára a közkt. Miniszter úr 31 tanulót 100 frt 63 kt. tandíjmentességben részesített. A polg. iskolai gondnokság 17 tanulót látott el ingyen tankönyvekkel.

c) Könyvtár és egyletek

Az iskola könyvtárában a könyvtárnoki kimutatás szerint 1643 munka van, 2433 darabban, melyből 50 drb kézírat. Az évi gyarapodás 12 kötet; ebből 3 drb ajándék. névleg: Orel Géza költeményei, Kanyaró F.: Az unitáriusok Magyarországon, K. Weress Sándor: Torda őscsaládai.

A könyvtár részére a következő szaklapok és folyóíratok jártak: 1. Keresztény Magvető. 2. Budapesti szemle. 3. Orsz. Középisk. Tanáregyesület Közlönye. 4. Prot. Egyh. és Isk. Lap. 5. Magyar Nyelvőr. 6. Századok. 7. Magyar írók élete és munkái. 8. A magyar prot. irodalmi társulat kiadványai. 9. Az Akadémia könyvkiadó vállalatából a történelmi és szépirodalmi sorozat. 10 A term. tud. könyvkiadó vállalat kiadványai. 11. Az Osztrák-Magyar Monarchia leírása. 12. Akadémiai értekezések.

A gymnasialis és polg. isk. tanulók együttesen „Önképzőkört“ alkottak Nagy Béla tanító vezetése alatt. Az „Önképzőkör“ minden szombaton d. u. 5 7 óráig gyűlést tartott, melynek tárgyai szavalatok és ezeknek megbírálása voltak.

d) Az iskola összes jövedelme és kiadása.

Az iskola jövedelmét a szindi jószág haszonbére, iskolai díjak és tőkepénzek kamatai teszik. Az 1890. évi bevétel volt 1494 frt 53 kr. A kiadás 1449 frt 6 kr. Vagyon — gyarapodás 45 frt 47 kr. A tanárok és tanítók fizetését részben a vallásközönség pénztára, részben pedig az iskolai pénztár fedezik.

VIII. Vegyes közlemények.

1. Ez isk. évben iskolánkat nagyveszteség érte, Weress Dénes felügyelő-gondnok atyánkfiának f. évi január 24-én történt váratlan és végzetszerü kimultával. Weress Dénes, mint felügyelő-gondnok, 17 évig állott iskolánk élén, s annak anyagi és szellemi javát hathatósan előmozdította. Az igazgatóság az elhunyt koporsójára tisztelete jeléül koszorut helyezett. A veszteség feletti fájdalmát jegyzőkönyvileg is kifejezte és részvétiratot intézett az elhunyt testvéreihez. Legyen áldott emléke!

2. Az isk. év 1890. szept. 6-án nyittatott meg és 1891. junius 27-én záratott be. Mindkét alkalommal az igazgató tartott beszédet az ifjusághoz. A polg. iskolával egyesített középiskolába felvétetett 115 tanuló, az elemi iskolába 102, összesen 217; tizzel kevesebb, mint a múlt évben. Latint tanult 78. A 217 felvett tanuló közül év folytában kimaradt 9, meghalt 1, vizsgázott 205, nem vizsgázott 2. A múlt isk. év végén megbukott volt a polg. isk. tanulók közül 47, az elemi isk. tanulók közül 7, összesen 54. Ezek közül javító vizsgára utasíttatott 28, ismétlésre 22 Javitott 17, ismételt 9, a többiek az iskolából kimaradtak.

3. A tanítói karban évfolytában annyi személyváltozás történt, hogy Huszár Frigyes rajztanár elpályázott N.-Váradra a r. kath. főgymnasiumhoz, s helyét a közokt. Miniszter úr mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képesitett tanítóval töltötte be Volenszky Gyula személyében. Volenszky megelőzőleg a kismártoni polg. iskolánál segédtanítói minőségben szolgált, iskolánkhoz ideiglenes minőségben, de rendes tanítónak neveztetett ki, új állását november 3-án foglalta el.

Borbély Sándor volt köztanító és isk. főnök elpályázott Váczra a siket-némai tanári tanfolyamra, helyét az E. K. Tanács betöltetlenül hagyta, a 3. és 4. el. osztályt csoportositotta s azok tanításával Muzsnai Kálmán okleveles köztanítót bízta meg; ugyancsak Muzsnaira ruházta az iskolai főnökséget is.

4. Közvizsgálat évfolytában csak egyszer tartatott, mivel az E. Főtanács 70—1890. sz. végzésével a téli közvizsgálatot megszüntette.

Az E. K. Tanács lépéseket tett a téli vizsga helyét pótló szükséges intézkedések megtételére. A nyári közvizsgálat junius 22., 23. és 24. napjain tartatott meg, oly móddal, hogy jun. 22-én vizsgáztak a polg. isk. tanulók a gymnasialis tárgyakból, 23. és 24-én az el. oszt. tanulók minden tantárgyból. Az eredmény elég jónak mondható, a mennyiben a latinból vizsgát tett 74 tanuló közül csak kettő, 98 vizsgát tett ellemista közül hét bukott meg. A mélt. E. K. Tanács vizsgabiztosoknak Szigethi Sándor felügyelő gondnok elnöklete alatt Csegezi Mihály és Nagy Olivér atyánkfiait nevezték ki.

5. Vizsgák alkalmával a következő jutalmak osztattak ki: 1. Br. Kemény György úr 2 drb. 10 frankos aranyat ajándékozott a magyar szépirásban és fogalmazásban legjobb előmenetelt tanusított 2 tanuló megjutalmazására; egyiket elnyerte Solymossy Károly IV., másikat Kálmán János III. o. tanuló. 2. Tekintetes Szigethy Sándor felűgyelő gondnok úr 5 drb. tallért ajándékozott szegény sorsu jó magaviseletű és jó igyekezetü unitárius tanulók megjutalmázására. Ezeket a tallérokat kapták: Siménfalvy Tihamér II., Simonfi Balázs 4., Kovács Lajos és Ferencz 2., Skorka Márton 2. elemi o. tanulók. 3. Néhai Beress Dénes úr szives ajándékából az „Aradi Vértanuk albumát“ kapta Sipos András III. o. unitár. tanuló. 4. A Fehér Márton alapból szépirásért 1 drb 1 frtos tallért nyert Létai Gábor V. o. tanuló. 5. A tordai kebeles polgárok testülete br. Orbán Balázs által irt „Torda város és környéke“ czimü műből 5 példányt ajándékozott iskolai könyvtárunk részére, 27 példányt pedig oly kikötéssel adott, hogy azok vizsgák alkalmával jó tanulók között jutalmul vallás és nemzetiségi különbség nélkül osztassanak ki. E műből kaptak: Rusz János V., Csetri Károly, Mihályfalvi Miklós, Fejér Pál, Osztián Ernő, Solymossy Károly IV., Kálmán János és Sipos András III. o. tanulók. 6. Tekintetes Veress Sándor ügyvéd és lapszerkesztő úr az általa irt „Torda őscsaládai“ műből 16 példányt ajándékozott a fiu- és leány-iskola jobb tanulói részére. E műből a fiu iskola tanulói közül kaptak: Gálfy Zsimnnd III., Siménfalvy Tihamér, Neuhold Vimos, Jakab Nándor, Gálfy Ferencz, Gál Zsigmond II., Zalányi Ferencz és Kovrig János I. o. tanulók. 7. A torna vizsga alkalmával, mint legjobb futó, egy tallért nyert Orel Géza III. o. tanuló. 8. Borbély György tanár, a kolozsvári athletikai club III. évkönyvéből egy példányt ajándékozott Kálmán János III. oszt. tanulónak a latin nyelv kitünő tanulásáért, egy példányt Jenei Aladár V. o. tanulónak a tornászatban feltüntetett ügyességéért. Az elemi iskolás tanulók közt is sok könyv osztatott ki jutalom gyanánt, a melyeknek árát többnyire a megjutalmazandó gyermekek szülői jutatták az osztálztanitók kezéhez.

6. Borbély György tanár atyánkfiának hivatalába való ünnepélyes beiktatása f. évi május 25-én történt meg szép számú intelligens közönség jelenlétében, a mely alkalommal az ünnepelt egy igen érdekes tanulmányt olvasott fel „Az új szövetség és Petőfi tropusairól.“

7. A nm. vall. és közokt. Minister úr 1891. jan. 5-én 52,153. sz. a. k. magas rendeletével a polg. leányiskolai unitárius hitoktató

részére az 1890 -91. isk. év elejétől kezdve évenként 30 frtot rendelt adatni a gondokság pénztárából.

8. A tanitótestület minden hó elején értekezletet tartott, melyeken rendesen a tanulók magaviseletét és szorgalmát tettük beszélgetés tárgyává s tanácskoztunk azon útak- és módokról, melyek által a tanitásban a legjobb eredményt érhetni el.

9. A tanuló ifjuság magaviselete általában véve jó volt, de nem ilyen a szorgalom és tanulásban való előmenetel, minthogy a polg. iskolának különösen I. és II. osztályában igen sokan buktak el.

10. Az egészségi állapot ez évben elég kedvező volt, csak egy Blázsej Endre nevü I. o. tanuló halt meg, a ki nyomorék és beteges volt.

11. A jövő 1891—92. tanévre a beiratások szept. 1—5-ig eszközöltetnek; az isk. év megnyitása szept. 6-án lesz.

Torda, 1891. junius 30-án.

VARGA DÉNES,
igazgató.

C) A SZÉKELY-KERESZTURI KÖZÉPTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“; közvetlen pedig a Kolozsváron székelő „Egyházi Képviselő Tanács.“

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnok: Tarcsafalvi Pálffy Dénes, földbirtokos. Uj-Székelyi Rafaj Károly, földbirtokos.
Előadó: Sándor János igazgató.
Jegyző: Péterfi Lajos, tanár.
Tagjai: a tanárok s a helybeli néptanitó: Katona Sándor.

III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk tanitott tantárgyak megnevezése osztályonként.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	**László József,** r. tanár.	1871	Latin nyelv „ „ „ „	V. IV. III.	6 6 6	18	A III. osztály főnöke.
2	**Sándor János,** r. tanár	1872	Mennyiségtan „ „ „ „	V. IV. III. II. I.	3 3 2 3 3	14	Igazgató
3	**Gombos Sámuel,** r. tanár.	1872	Magyar nyelv „ „ „ „ Német nyelv „ „ Vallás	V. IV. III. V. IV. III.	3 3 3 3 4 1	17	A IV. osztály főnöke és középtanoda pénztárnoka.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket elő-adott	Osztályok, melyek-ben elő-adott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
4	**Barabás Lajos,** r. tanár.	1875	Görög nyelv Német nyelv Vallás	V. III. IV. V.	5 4 1	10	Az V-ik osztály főnöke és az ekklézsia papja.
5	**Barabás József,** okl. r. tanár.	1878	Term.-rajz. „ Földrajz „ „ Természettan Magyar tört.	V. IV. III. II. I. III. IV.	3 3 3 3 3 2 2	19	A II-ik osztály főnőke és a terménytár őre.
6	**Péterfi Lajos,** okl. r. tanár.	1887	Latin nyelv „ Magyar nyelv „	II. I. II. I.	7 7 4 4	22*	Az I ső osztály főnöke. Igazgatósági jegyző. A középtanoda könyvtárnoka.
7	**Göncz Mihály,**	1889	Vallás Magyar nyelv Számtan Földrajz Term.-rajz Szépirás „ „ Vallás	Elők. oszt. „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ II. I. I. II.	2 5 3 3 2 2 2 2 1	22	Az elök. osztály főnöke. Senior. Az ifjusági olv. egyl. könyvtárnoka.
8	**Katona Sándor.**	1863	Vallásos ének „ „ „ „ Hangj. ismer. Műének	 I. II. elők. III. IV. V. I. II. III. IV. V.	 2 2 1 1	6	Az ekklézsia kántora és néptanító.
9	**Felméri Mózes.**	1873	Szabadk. rajz Mértani rajz „ „ „ „ „ „ Torna	V. IV. III. II. I. I-V és elők. o.	1 2 3 3 3 6	18	Állami tanitóképző intézeti rajzirás- és tornatanár.

Megjegyzés. A tanterv ugyanaz, a mi a kolozsvári középtanodánk megfelelő osztályaiban.

Hitoktatók:

Oláh Antal, r. kath. plébános, a r. k. vallásuaknak, Karácson István ev. ref. lelkész, az ev. ref. vallásuaknak; Doktor Miklós héjasfalvi gör. kel. lelkész, a gör. kel. vallásuaknak; Sonnenklar József, metsző, az izraelita vallásuaknak.

* 2 óráért külön jutalomban részesült.

A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1890—91-ik iskolai évben.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
V. Gymn. osztály.			
Barabás József	unitárius	1876	Székely-Keresztur.
Varga Dénes	„	1873	Sz.-Mihály.
Veres Árpád	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztur.
Major Sándor	unitárius	1875	Csekefalva.
Pösig Venczel	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztur.
Dorka János	gör. kel.	1874	Szász-Ivánfalva.
Bedőházi Gábor	unitárius	1873	Kálnok
Székely Ferencz	„	1875	H. Sz.-Péter.
Gheaja Miklós	gör. kel.	1871	N.-Sz.-László.
Csegezi Árpád	unitárius	1874	Sz.-Örményes.
Buzogány Elek	„	1873	Uj-Székel.
Szabó Kálmán	„	1872	Medesér.
Katona Endre	„	1876	Sz.-Keresztur.
Kozma Gyula	„	1876	Csehédfalva.
Vida Géza	„	1875	Kénos.
Kovács Péter*	„	1876	Ujszékel.
Összesen: 16.			
IV. Gym. osztály.			
Máthé Béla	unitárius	1876	H.-Ujfalu.
Bedő Árpád	„	1875	Tordátfalva.
Ferenczi Kálmán	„	1877	Medesér.
Varró Elek	ev. ref.	1876	Fiatfalva.
Balázs Lajos	„	1875	A.-Boldogfalva.
Jánovics Ilia	gör. kel.	1874	N.-Bun.
Kibédi Zsigmond	ev. ref.	1876	N.-Kede.
Zoltán Árpád	unitárius	1876	Héviz.
Szász Domokos	„	1876	Kobátfalva.
Pálfi Aladár	„	1876	Tarcsafalva.
Mánta György	gör. kel.	1872	Keresd.
Rondoleán János	„	1874	Medgyes.
László Áron	unitárius	1876	Fiatfalva.
Györfi Lajos	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur.
Muszták Béla	„	1876	Sz.-Keresztur.
Szentannai Samu	unitárius	1876	Szt.-Miklós.
Kis Jakab	„	1876	Szt.-Ábrahám.

A *-gal jegyzettek évközben kimaradtak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Dombi Géza	unitárius	1876	H.-Szt.-Márton.
Szabó Béla	ev. ref.	1874	Medesér.
Sipos Gyula	unitárius	1875	Ürmös.
Derzsi István	"	1876	Dézsfalva,
Leuca János	gör. kel.	1874	Mátéfalva.
Tilicsea József	"	1872	Dános.
Suciu Viktor	gör. kath.	1873	Magare.
Összesen: 24.			
III. Gymn. osztály.			
Márkos Albert	unitárius	1878	Tarcsafalva.
Bálint Domokos	"	1875	F.-Várallya.
Czitrom Vilmos	izraelita	1878	Segesvár.
Sándor Dénes	unitárius	1877	Gyepes.
Majer János	gör. kath	1878	Beszterczе.
Veres Béla	unitárius	1878	K.-Kadács.
Borbély István	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur
Kálnoki Domokos	róm. kath.	1876	Sz.-Keresztur.
Kis László	unitárius	1878	A.-Boldogfalva
Suciu Vazul	gör. kel.	1873	Hétur.
Kis Tamás	unitárius	1877	Uj-Székel.
Miklós Jenő	"	1878	Szt.-Mihály.
Kovács Márton	"	1876	Csehédfalva.
Keresztesi Lajos	ev. ref.	1877	Almakerék.
Hadházi Béla	unitárius	1875	Muzsna.
Hadházi Jenő	"	1877	Muzsna.
Rádu Dénes	gör. kel.	1873	Szász-Nádas
Máthé Albert	unitárius	1879	Recsenyéd.
Nagy László	ev. ref.	1877	Sz.-Keresztur.
Török József	unitárius	1876	Csekefalva
Simó Benedek	"	1976	Vadad.
Simó Béla	ev. ref.	1375	Sz.-Keresztur.
Régeni Áron	unitárius	1878	Kálnok
Agh József	"	1876	Szt.-Ábrahám
Ferenczi András	ev. ref.	1878	Kobátfalva.
Andrási Sándor*	unitárius	1878	F.-Várallya.
Összesen: 26.			
II. Gymn. osztály.			
Gálfalvi Samu	unitárius	1878	Szt.-Miklós.
Vitályos Gerő	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur.
Sándor Domokos	róm. kath.	1879	Sz.-Keresztur.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Biró Pál	unitárius	1878	A.-Siménfalva.
Sándor Ákos	„	1877	Dézsfalva.
Péterfi Áron	„	1878	H.-Almás.
Hegedüs Mihály	„	1875	Szt.-Ábrahám.
Kis János	„	1878	Jánosfalva.
Farkas Sándor	„	1878	K.-Kede.
Benedek Mihály	„	1878	A.-Benczéd.
Rédiger Ödön	„	1878	Szabéd.
Antal József	„	1878	A.-Rákos.
Péterfi Gyula	„	1878	N.-Kede.
Demeter Miklós	ev. ref.	1878	Csekefalva.
Gheaja Sinoviu	gör. kel.	1875	Ny.-Szt. László
Szathmári Miklós	unitárius	1877	Derzs.
Demeter Domokos	„	1876	M.-Zsákod.
Nagy Dezső	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur.
Katona Márton	unitárius	1878	Sz.-Keresztur.
Rend Gyula	„	1878	Szabéd.
Nagy Árpád	„	1876	Szt.-Benedek.
Boros György	„	1878	N.-Kadács.
Repede György	gör. kath.	1877	Kőhalom.
Vas Lajos	unitárius	1877	Tarcsafalva.
Bartalis Ferencz	„	1875	N.-Kadács
Csutak János	ev. ref.	1879	Sz.-Keresztur.
Nagy Elek	„	1877	Sz.-Keresztur.
Jeddi Péter	„	1877	Rugonfalva.
Sebestyén János	unitarius	1877	Martonos.
Összesen: 29.			
I. gymn. osztály.			
Kis Dániel	ev. ref.	1876	Bögöz
Költő Gábor	unitárius	1879	N.-Ajta
Kisgyörgy Sándor	„	1878	N.-Ajta
Elekes Dénes	„	1880	A.-Siménfalva
György Sándor	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur
Horváth Sándor	„	1878	Sz.-Keresztur
Szabó Dénes	„	1878	Sz.-Keresztur
Flesariu Emmanuel	gör. kel.	1875	Appold
Máthé Sándor	unitárius	1879	H.-Szt.-Márton
Gyulai Ferencz	rom. kath.	1879	Sz.-Keresztur
Szabó Gyula	unitárius	1878	H.-Szt.-Pál
Kis János	ev. ref.	1879	Sz.-Keresztur
Felméri Gyula	„	1881	Sz.-Keresztur
Péter Árpád	unitárius	1879	N.-Ajta

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Gál Gyula	unitárius	1878	Szt.-Gericze
Nagy Sándor	ev. ref.	1879	Sz.-Keresztur
Rédiger Károly	unítárius	1880	Szabéd
Kis Lajos	rom. kath.	1879	Szombatfalva
Istvánfi Dénes	unitárius	1879	A.-Siménfalva
Brandner Ede	rom. kath.	1877	Gyéres
Rondoleán Ambrus	gör. kel.	1876	Dános
Orbók Sándor	unitárius	1879	Rugonfalva
Csiki Miklós	„	1879	Sz.-Keresztur
Brandner Endre	rom. kath.	1879	Virágos-Völgy
Fazakas Dénes	unitárius	1879	Fiatfalva
Fazakas Dénes	„	1878	Gagy
Csifó János	ev. ref.	1880	Sz.-Keresztur
Eichner Emil	rom. kath.	1880	Kolozsvár
Deák Mózes	unitárius	1879	H.-Ujfalu
Fejér Domokos	„	1879	Kilyén
Gál Elek	„	1880	Vadad
Gál Sándor	ev. ref.	1880	M.-Gerebenes
Győrfi Károly	„	1880	Sz.-Keresztur
Soós Gyula	„	1879	Fiátfalva
Szabó Márton	„	1877	Medesér
Zoltán Ferencz	unitárius	1873	N.-Solymos
Vargyas Ferencz	„	1878	Gagy
Jaeger Viktor	rom. kath.	1880	Sz.-Keresztur
Márkos János	unitárius	1878	Tarcsafalva
Patakfalvi Mózes	„	1879	Sz.-Keresztur
Löw István	ágost. h.	1878	Szász-Nádas
Szalontai Béla	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur
Vadász Sándor	unitárius	1879	Csekefalva
Varga Sándor	„	1880	K.-Kede
Wagner Ferencz	„	1881	Mikefalva
Toda Gyula	gör. kath.	1876	Mogare
Gál József	unitárius	1879	Vadad
Összesen: 47.			
Előkészitő osztály.			
Kis Gábor	unitárius	1880	Recsenyéd
Czitrom Oszkár	izraelita	1880	Segesvár
Kis István	rom. kath.	1881	Csík-Ricstető
Katona Ferencz	unitárius	1879	A.-Siménfalva
Nagy Lajos	„	1881	Bethlen
Fekete József	„	1880	Nyomát
Pitó Lajos	„	1879	Sz.-Keresztur

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Incze Gábor	unitárius	1880	Ákosfalva
Kovács Dániel	"	1879	Muzsna
Boros Péter	"	1882	Szt.-Gericze
Fekete Károly	"	1878	Nyomát
Bertalan József	ev. ref.	1880	Kis-Kovácsi
Welter Vilmos	ágost. hit.	1879	Keresd
Kovács Ferencz	unitárius	1879	Uj-Székely
Sándor János	"	1883	Sz.-Keresztur
Jeddi Lajos	ev. ref.	1872	Rugonfalva
Nagy Ferencz	unitárius	1880	Buzaháza
Löw János	ágost. hit.	1881	Szász-Nádas
Szentgyörgyi Dénes	ev. ref.	1882	Sz.-Keresztur
Bonfert János	ágost. hit.	1877	N.-Disznód
Schultz Péter	"	1877	N.-Disznód
König Péter	"	1875	N.-Disznód
Bonfert János	"	1876	N.-Disznód
Összesen: 23.			

V. ÁLTA

STATISTIKAI

az 1890—91-ik tanévről a székely-

Tanfolyam	Osztály	Felrétetett év elején	Évközben	A tanév végén volt	Nemzetiség szerint			Vallás szerint							Életkor				
		Rendes	Kilépett	Rendes	Magyar	Román	Német	Unitárius	Ev. ref.	Gör. kel.	Róm. kath.	Agost. hitv.	Göé. kath.	Izr. hitv.	8 éves	9 éves	10 éves	11 éves	12 éves
A gymnasiumban	I. gymn. oszt.	47	—	47	43	3	1	24	15	2	6	1	1	—	—	2	9	19	11
	II. gymn. oszt.	29	—	26	27	2	—	20	6	1	1	—	1	—	—	—	—	2	16
	III. gymn. oszt.	29	1	25	23	3	—	16	5	2	1	—	1	1	—	—	—	1	9
	IV. gymn. oszt.	24	—	24	18	6	—	12	6	5	—		1	—	—	—	—	—	—
	V. gymn. oszt.	16	1	15	14	2	—	12	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen	132	2	140	125	16	1	84	30	12	10	1	4	1	—	2	9	22	36
	Előkészitő osztály	23	—	23	17	—	6	12	3	—	1	6	—	1	3	3	6	6	1
Az egész együtt	A gymnasiumban	142	2	140	125	16	1	84	30	12	10	1	4	1	—	2	9	22	36
	Az előkészitőben	23	—	23	17	—	6	12	3	—	1	6	—	1	3	3	6	6	1
	Összesen	165	2	163	142	16	7	96	33	12	11	7	4	2	3	5	15	28	37

LÁNOS
KIMUTATÁS
kereszturi unitárius középtanodánál.

szerint							Születési helyük szerént				Osztályozás eredménye				Vizsgát tett	Vizsgát nem tett	Előmenetelük szerint	
13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	Udvarhely-megyebeli	Más megyebeli	Székely-keresztúri	Vidéki	Jeles (1)	Jó (2)	Elégséges (3)	Elégtelen (4)	Rendes	Rendes	Haladók	Ismétlők
2	3	1	—	—	—	—	30	17	13	34	8	7	13	18	46	1	40	6
6	1	3	1	—	—	—	22	7	6	23	7	5	16	1	29	—	25	4
4	7	3	—	2	—	—	19	7	4	22	2	6	17	—	25	—	25	—
5	7	4	6	1	1	—	15	9	3	21	1	3	17	3	24	—	24	—
—	6	3	2	3	3	1	11	5	4	12	3	3	9	—	15	—	15	—
17	24	14	9	6	2	1	97	45	30	112	21	24	72	22	139	1	129	10
2	2	—	—	—	—	—	8	15	3	20	6	10	3	—	19	4	17	2
17	24	14	9	6	2	1	97	35	30	112	21	24	72	22	139	1	129	10
2	2	—	—	—	—	—	8	15	3	20	6	10	3	--	19	4	17	2
19	26	14	9	6	2	1	105	60	33	132	27	34	75	22	158	5	146	12

VI. A tanuló ifjuság segélyezése

a.) A Koncz János-alapból 10 tanuló kapott havonként 2—2 frtot segélyképpen, u. m. Orbók Sándor I., Vas Lajos, Demeter Domokos II., Agh József, Márkos Albert, Kis Tamás III., Ferenczi Kálmán, Szász Domokos, Zoltán Árpád IV., Kozma Gyula V. osztályu tanulók. Összesen 200 frtot.

A nyári vizsgálat alkalmával.

b.) Mártonffy Gergelyné, Koncz Juliánna-alapból: Gálfalvi Sámuel, Biró Pál, Péterfi Áron, Kis János II., Máthé Albert III., Bedő Árpád IV. osztályu tanulók, fejenként 20 frt 34 krt.

c.) Botta Györgyné, Koncz Klára-alapból: Bedőházi Gábor V. oszt. tanuló 20 frtot.

d.) Fejér Márton-alapból a szépirásért: Buzogány Elek V. oszt. tanuló 1 frtot.

e.) Sándor Jólán-alapból: Dombi Géza IV. oszt. tanuló 3 frtot.

f.) Filep Zoltán-alapból: Kozma Gyula V. oszt. tanuló 2 frtot.

g.) Orbán Balázs-alapból: Gheaja Miklós V., Kis Jakab IV., Hadházi Béla III., Vitályos Gerő II., Kis Dániel I. oszt. tanulók fejenként 6 frtot.

h) Az Augustinovics Sámuel alapból: Szabó Gyula, Márkos János, Péter Árpád I., Boros György, Nagy Árpád, Péterfi Gyula, Antal József, Benedek Mihály, Hegedüs Mihály II., Veres Béla, Sándor Dénes III., Kibédi Zsigmond IV. oszt tanulók fejenként 3 frt 50 krt.

i.) Az Ágoston István-alapból: Székely Ferencz V., Máthé Béla IV., Bálint Domokos III., oszt. fejenként 10 frtot. Sándor Ákos, Rédiger Ödön II., Költő Gábor, Kisgyörgy Sándor, Máthé Sándor, Elekes Dénes I. oszt. fejenként 5 forintot. Csegezi Árpád, Buzogány Elek, Katona Endre, Vida Géza V. osztályos tanulók fejenként 6 frtot.

k.) Az Udvarhelymegyei takarékpénztár ajándékából: Barabás József és Varga Dénes V. oszt. tanulók fejenként 25 frtot.

l.) A Székelyegyleti első takarékpénztár ajándékából: Major Sándor V. osztályu tanuló 25 frtot.

m.) Raffaj Károly ez évben is 8 frtot bocsátott segélyezésre s ez Veres Árpád V. osztályu tanulónak adatott.

n.) Bedő Sándorné, Bereczky Mária-alapból köztanitói fizetéspótlék czimen 15 frt 75 kr. adatott ki.

Jegyzés. Az összes pénzbeli segedelmezés: 602 frt 81 krt teszen.

VII. Könyvtárak.

a) A nagy könyvtár ez iskolai évben a következőleg gyarapodott:

a) Az iskolai pénztárból vétetett	91 drb.	ára	64 frt 35 kr.
b) A Berde Mózes-alapból	43 „	„	57 frt 40 kr.
c) A M. Tud. Akadémiától jött	29 „	becsára	27 frt 90 kr.
d) Egyed Mózes tanár ajándéka	20 „	„	48 frt — kr.
e) Elischer József főigazgatótól	5 „	„	5 frt 80 kr.
f) Egyes szerzők, kiadóktól	97 „	„	16 frt 30 kr.
Összesen:	285 drb.		214 frt 75 kr.

Jelenleg a könyvtárban van az ez évi gyarapodásssal együtt 13664 darab.

Járattak az Iskola pénztára terhére a következő folyóiratok, lapok: Budapesti Szemle, Magyar Nyelvőr, Egyetemes közoktatásügyi Szemle, Országos középiskolai tanáregylet Közlönye, Sárospataki Lapok.

A könyvtárt ez iskolai évben használták 19-en, kivettek 53 müvet 113 darabban.

b.) Az ifjusági könyvtár szaporodott ez évben vásárlás utjáu 4 drbal; vételára ezeknek 3 frt 40 kr. Ajándékozás utján 2 drbal, becsára 1 frt 50 kr.

Járattak a követktző lapok: Vasárnapi Ujság, Politikai Ujdonságok, Hasznos mulattató, Prot. egyh. és iskolai lap, Keresztény Magvető, Unitárius Közlöny, Uram-Bátyám, Közérdek. Ingyen jött a Néptanitók lapja.

Bevétel.

a.) Tagsági dijakból bejött	77 frt 80 kr.
b.) Más bevételek	34 frt 22 kr.
c.) Pénztárakban el van helyezve . .	435 frt 67 kr.
Összesen:	547 frt 69 kr. o. é.

Kiadás.

a.) Könyvekre, lapokra, nyomtatványokra	70 frt 57 kr.
b.) Vegyesekre	39 frt 15 kr.
Összesen:	109 frt 72 kr. o. é.

Az ifjusági könyvtár pénzvagyona ez iőő szerint 437 frt 97 kr.

Ebből 400 frt állandó alap, melynek csak kamatja forditható könyvek vásárlására.

Használta ez évben az ifjusági könyvtárt 145 tag.

Használatra kivettek 1827 müvet, 2553 darabban.

VIII. Adatok az 1890—91. tanév történelméhez.

A beiratások szept. 1—3. napjain történtek. 4-én reggel 1/2 8 órakor nyilt meg az esztendő s azon nap délután a javitó és pótlóvizsgák tartattak meg.

A tanári személyzetben nem történt semmi változás. Mult évi április 19-én elhunyt br. Orbán Balázs felügyelő-gondnok helyébe az E. Főtanács 30—1891. sz. a. Raffaj Károly atyánkfiát, újszéki birtokost választotta középtanodánk egyik felügyelő-gondnokává. Az új gondnok úr buzgósága, áldozatkészsége széles körben ismeretes. Nagy remények között igtattuk bé gondnoki székébe ez iskolai év elején. A tanügy iránt melegen érdeklődő, az ifjuságnak a jóban való előhaladását szivén hordozó embert nyertünk benne. Sokáig viselje gondnoki hivatalát!

Ez isk. évi november 19-én szerencséltette becses látogatásával középtanodánkat Dániel Gábor főgondnok úr; több tanitási órán jelent meg; Raffaj Károly felügyelő-gondnok úr pedig nov. 21. és márczius 10-én. A szebeni tankerület főigazgatója, mint a miniszter megbizottja, április 19—21. napjain tartotta hivatalos látogatását.

Az E. Főtanács 70—1890. sz. a. a téli vizsgát megszüntette. Ezzel egy régi óhajtásunkat teljesitette, melyet évekkel ezelőtt a sajtó terén is kifejeztünk.

Az 1890. évi XXX. t.-czikk szerént a görögnyelv nem kötelezett tárgy, s ennek következtében a magas miniszter úr 30820—1890. számu rendelete az E. K. T.-tól 182—1890. t. ü. sz. a. megjött s felhivatott igazgatóságunk, hogy netán a görögnyelvre nem jelentkező tanulók részére a görögöt helyettesitő tantárgyak tanitásáról, szem előtt tartva a miniszterium által e végre kiadott tantervet, gondoskodjunk. V-ik osztályu tanulóink azonban mindnyájon jelentkeztek a görögnyelv tanulására s igy a helyettesitő tárgyak tanitása elmaradott.

Az ez évi 8579. számu miniszteri leiratban hangsulyozva van, hogy a görögnyelvi pótló tanfolyam látogatása azon tanulóknak ajánltassék, a kik az alsó négy osztályban az idegennyelvekből gyengébb előmenetelt s a realis tantárgyak tanulásában szembetünő képességet tanusitottak; azon tanulóknak pedig, kiknél nyelvtehetség mutatkozik, a görögnyelv tanulását tanácsolni el ne mulasszák.

Szeptember 22-én tartott igazgatósági ülésen laborfalvi Berde Mózes atyánkfia 1000 frt alapitványt tett a gymnasium könyvtára számára. Alapitványlevelében azt irja: „A székely-keresztúri unitárius gymnasiumban kezdettem tanulásomat és ehez engemet örök hála, szeretet és drága emlékek kötnek; de köt engemet kötelességérzet is, mely ösztönöz arra, hogy érdekeit előmozditsam csekély erőmmel.

Ezen érzelmek vezéreltek engemet, midőn nehány évtől fogva 390 frtot adtam a nevezett gymnasiumnak egy kis könyvtárocska alapitására oly czélból, hogy ezzel a magyar irodalom termékeiből csak komoly tudományos munkák szereztessenek. A vásárlás megtörtént, azon összeg felvásároltatott már.

Ámde ezen évenkénti adományok állandó és biztos alapjául egy kis könyvtárnak nem szolgálhatnak, ez okból tehát mai napon, a gymnasium igazgatósági ülésében állandó és maradandó alapitványul a nevezett gymnásium részére letettem készpénzben egyezer frtot oly határozott czélból: hogy ennek évenkénti kamatjaiból mint eddig,

ugy ezután is a magyar irodalom termékeiből csak komoly-tudományos munkák szereztessenek, és pedig első sorban az eredetiek, másod sorban a forditások és idegen termékek csak kivételesen.

Ez alapitványt az igazgatóság nagy köszönettel fogadta s a helybeli „Székely-egyleti első takarék-pénztár fiók"-ba el is helyezte.

Marosvásárhelyi Derzsi János hitrokonunk 1890. aug. 30-án kelt végrendelete első pontjában tizezer frtot hagyott a székely-keresztúri középtanodánál felállitandó VI-ik gymn. osztály költségeinek fedezésére. Továbbá irja: „Torda-Aranyos megyébe kebelezett puszta-szt.-miklósi jószágomat, ahoz tartozó szent-margitai, mező-ujfalusi és K.-Soospatak községbeli rész jószágokkal együtt, el nem idegenithetőleg, **Dersi János táp- és ösztöndij** czimen hagyom a székely-kereszturi unitárius iskolának, ugy, hogy azon birtokok évi jövedelméből, unitárius szülőktől származott, tanulás és jó magaviselet által erre érdemesnek mutatkozó oly szegény 20 tanuló kapjon évenként 100—100 frt segélyt, kik tanulásukat nem folytathatnák, ha ily segélyben nem részesülnének." E segélyösszeg 2000 frtra megyen, „az ezen összeget meghaladó jövedelem a székely-kereszturi iskolánál alkalmazott tanárok fizetése javitására lesz forditandó."

A 7-ik pontban azt irja: „Miután czélom az, hogy ugy a kolozsvári, mint székely-kereszturi iskolának hagyományozott ingatlanok egész jövedelme, minden levonás nélkül, fordittassék segélyezésre, rendelem, hogy ingatlanaim mindaddig haszonbérbe adassanak, a mig azok jövedelméből s ingóságaimból 25 ezer frt tőke gyül össze, melynek aztán kamatai a kolozsvári és székely-kereszturi iskolának hagyományozott ingatlanokon lévő épületek fenntartási költségei fedezésére lesznek forditandók; önként értetődvén, hogy ezen tőke előállitásáig a segélyezések elhalasztandók."

Megemlitendőnek tartom, hogy a segélyezendő tanulókra nézve minő kivánsága van; az, hogy azon tanulók ép testü és egészséges fiatalok legyenek, mely okból az illető iskolai előljáróságoktól elvárja, sőt határozottan megköveteli, hogy a segélyezendők kiválasztásánál ezen szempontot tartsák szem előtt, mert hagyománya élvezetében csakis a jövőt biztositó életképes nemzedéket akarja részesiteni; s kijelölési jogát gyakorlandó, rendeli, hogy a székely-kereszturi iskolánál segélyezendő 20 tanulóból 5 a legszegényebb pap, 5 a legszegényebb kántortanitó gyermekei közül választassék, 2 pedig – annak emlékére, hogy Udvarhelymegye Derzs községből származik — udvarhelymegyei Derzs községbeli fiu legyen. A többi 8 tanuló kijelölését az iskolai izazgatóságra bizza.

Középtanodánk e legnagyobb jóltevője elhunyt M.-Vásárhelyen 1890. decz. 27-én. Temetésén igazgatóságunkat kéttagu küldöttség képviselte s egy diszes koszorut helyezett koporsójára. Tisztelettel fogjuk emlegetni mindig az ő nevét s e tiszteletet szent ,örökség képpen adandjuk át utódainknak. Legyen áldott emléke és csendes siri álma!

Szent-Ábrahámon 1890. telén elhalt özv. Vas Miklósné

Szabó Anna 317 frt 78 krt hagyományozot a már régebben tett alapitványa pótlására.

Oroszhegyi János József, róm. kath. vallásu, birtoka egyrészét az udvarhelymegyei három felekezeti gymnasiumnak hagyományozta egyenlő arányban még 1885-ben. E birtok az illető felekezeti főhatóságok jóváhagyása folytán eladatott s az eladási árból középtanodánk 150 frtot kapott, mely Jánosi József-alap czimen tőkésittetett; kamatjai a középtanoda közszükségeire fognak fordittatni.

Az „Udvarhelymegyei takarékpénztár" ez iskolai évre s a megelőzőre 25—25 frtot, összesen 50 frtot ajándékozott két szegény sorsu, de jó tanuló és jó magaviseletü székely fiu részére; hasonlólag „a Székely-egyleti első takarékpénztár" ez évre is megadta a 24 frtot. Ezekért igazgatóságunk szives köszönetét átiratban, s hirlapilag is kifejezte nevezett takarékpénztárak igazgatósága irányában; mit ez alkalommal is ismételni kedves kötelességének ismeri.

A M. Tud. Akadémia ez évig ingyen küldötte kiadványait a középtanoda könyvtára részére, csak azokért kellett fizetni, a melyek a könyvkiadó vállalatban jelentek meg. Mult 1890. végén pedig azt a határozatot hozta, hogy a középtanodáknak egészen ingyen nem, de évi 10 frtért, oda értve a vállalatban megjelenő könyveket is, küldi kiadványait. Igazgatóságunk a kiadványoknak ily formán hozatását elhatározta s ezt az Akadémia titkárához bejelentette.

Folyó évi junius 6-án a tanszerek gyarapitására, a középtanoda kertjében, az ifjuság tavaszi tánczvigalmat rendezett, mely 8 frt 50 kr tiszta jövedelmet eredményezett.

Az intézeti orvos úr jelentése szerént 39 betegségi eset fordult elő. ezeknél a betegség elég gyors és könnyü lefolyásu volt. A legtöbb ezekből váltóláz, izom csuz, gyomor hurut. Általában az egészségi állapot ez évben jó volt.

A tanulók szeme és testük általános állapotára vonatkozó orvosi vizsgálat 4 alkalommal tartatott ez iskolai évben.

Igazgatósági ülés volt 16, melyeket a középtanoda tan- és gazdasági ügyei lettek elintézve.

A Gál Ábel-alap	mult	év	végén volt	2238	frt	38	kr,	most	2270	frt	83	kr. [1]
A Vas Miklósné-alap	„	„	„	842	„	63	„	„	901	„	57	„
A kórház-alap	„	„	„	1746	„	86	„	„	1760	„	38	„ [2]
A Kriza János-alap	„	„	„	77	„	35	„	„	82	„	52	„
A Marosi Gergely-alap	„	„	„	67	„	96	„	„	72	„	65	„
A Filep Zoltán-alap	„	„	„	105	„	—	„	„	112	„	62	„
Az oroszhegyi Jánosi József-alap								„	151	„	57	„

A 6-ik tanári szék betöltésére a pályázat ki van hirdetve. A VI-ik gymn. osztály beállithatására tizezer frt le van téve. E fej-

[1]) Ez alap kamatjaiból 120 frt tanári fizetésbe adatott s innen van a szaporodás kicsinysége.

[2]) Ide van számitva a városfalvi Bedő Sándor ezer frt hagyatéka is. Ez még nem kamatozik. Jelenleg perrel van megtámadva.

lesztést a középiskolai törvény megengedi, s székelyföldi hitrokonaink pedig ohajtják és várják. Ez intézet első száz éves élete ily formán közeledik vége felé. Átmenendők vagyunk nemsokára a második százba. Átvisszük a létért való küzdelmet is. Vajha annyira megerősödjünk, hogy a netaláni viharokat kiállhassuk, s legyen ez intézet az unitárismusnak egy sziklavára, egy megostromolhatatlan erőssége; képezze ebben az őrséget ezután is, az ez iránt való érdeklődés, az unitárius buzgóság!

Az ifjuság magaviselete s tanulásban való igyekezete általában jó.

A vizsga junius 22—27. napjain tartatott. Az állandó bizottság mellé az E. K. T. a maga részéről Raffaj Domokos esperes elnöklete alá kinevezte: Koncsag Elek, Kozma Dimén és Györfi Ferencz egyh. tanácsos atyánkfiait.

A vizsgálat végén osztályismétlésre utasittatott 8, javitó vizsgára pedig 14 tanuló.

A tanév juniás 27-én végződött, a mikor is az érdemsorozat felelvasása, a jutalmak kiosztása után az igazgató évi jelentését megtette s az évet bezárta.

A jövő iskolai év szept. 1-én kedzdődik. A dijak előre fizetendők.

SÁNDOR JÁNOS,
igazgató-tanár.

TARTALOM.

A) Kolozsvári főtanoda.

B) Tordai középtanoda és elemi iskola.

C) Székely-kereszturi középtanoda.